

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Kateřina Stiborová

Hromadné žaloby

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Miroslav Sedláček, LL.M., Ph.D.

Katedra: Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 29. 11. 2023

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 141 112 znaků včetně mezer.

Kateřina Stiborová

V Praze dne 29. 11. 2023

Děkuji JUDr. Miroslavu Sedláčkovi, LL.M., Ph.D., který pohotově převzal odborné vedení mé práce za jeho ochotu, doporučení, podnětné připomínky i flexibilitu, s níž přistupoval ke konzultacím i k mým ostatním často téměř troufalým požadavkům.

Obsah

Úvod	1
1 Hromadné žaloby	3
1.1 <i>Obecný úvod do problematiky hromadných žalob</i>	3
1.1.1 Terminologie	3
1.1.2 Reprezentativní žaloby	5
1.1.3 Skupinové žaloby	6
1.1.4 Mechanismy přihlášení k hromadnému řízení (opt-in vs. opt-out).....	8
1.2 <i>Účel hromadných žalob</i>	10
1.3 <i>Hromadné žaloby pohledem základních zásad civilního procesu</i>	12
1.3.1 Opt-out a opt-in režim.....	13
1.3.2 Postavení členů skupiny	15
1.3.3 Postavení žalovaného.....	16
2 Současná česká legislativa a srovnání s návrhem zákona o hromadném občanském řízení soudním	17
2.1 <i>Současná česká právní úprava</i>	17
2.1.1 Překážka litispendence dle § 83 odst. 2 OSŘ.....	18
2.1.1.1 Nekalá soutěž a ochrana spotřebitele	19
2.1.1.2 Nabídka převzetí.....	19
2.1.1.3 Squeeze out	20
2.1.1.4 Ostatní	21
2.1.2 Překážka res iudicata dle § 159a odst. 2 OSŘ.....	22
2.2 <i>Návrh zákona o hromadném občanském řízení soudním</i>	23
2.2.1 Oblast působnosti	24
2.2.2 Oprávněné subjekty	26
2.2.3 Žaloba na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů, hromadná žaloba a roztržičnost úpravy	27
2.2.4 Hromadná žaloba jako opatření ke zjednání nápravy	29
2.2.5 Přihlašovací řízení.....	29
2.2.6 Přípustnost řízení	31
2.2.7 Podobný skutkový základ	31
2.2.8 Minimální počet členů skupiny	32
2.2.9 Financování	33
2.2.10 Smír.....	34
2.2.11 Náklady.....	35
2.2.12 Zpřístupnění důkazů	35
2.2.13 Vztah hromadného řízení k jiným řízením	36
3 Právní úprava hromadných žalob v Polsku	38
3.1 <i>Zákon o vymáhání pohledávek ve skupinových řízeních</i>	38
3.1.1 Působnost.....	38
3.1.2 Podmínky hromadného řízení	39
3.1.3 Zástupce skupiny	39
3.1.4 Zúčastnění členové skupiny.....	40
3.1.5 Financování	41

3.1.6	Procesní postup ve skupinovém řízení	42
3.2	<i>Srovnání úpravy hromadných žalob v polském a českém právním řádu</i>	<i>44</i>
3.2.1	Působnost UDRPG	44
3.2.2	Aktivní věcná legitimace.....	45
3.2.3	Přípustnost žaloby.....	46
3.2.4	Financování	46
3.2.5	Zpřístupnění důkazů.....	47
4	Úvahy de lege ferenda	50
4.1	<i>Oblast působnosti</i>	<i>50</i>
4.2	<i>Roztříštěnost úpravy</i>	<i>50</i>
4.3	<i>Opt-out.....</i>	<i>50</i>
4.4	<i>Financování.....</i>	<i>51</i>
4.5	<i>Možné způsoby financování.....</i>	<i>53</i>
	Závěr	55
	Seznam zkratk	
	Seznam použitých zdrojů.....	
	Seznam příloh	
	Příloha č. 1	
	Tabulka1: Srovnání polské a české úpravy hromadného řízení.....	
	Abstrakt	
	Abstract	

Úvod

Spotřebitelské právo zaznamenává neustálý vývoj, a to mimo jiné díky postavení, které je mu přiznáno již unijní úpravou. Spotřebitel je tak při jednání s podnikatelem vybaven stále robustnější právní ochranou, která v některých oblastech dosáhla takové kvality, že lze v některých ohledech uvažovat dokonce o jejích kontraproduktivních účincích. Nadto se z větší části jedná o ochranu hmotněprávní, pro jejíž vymáhání musí spotřebitel až na specifické případy sáhnout k běžným procesním prostředkům. V praxi se tato skutečnost projevuje tím, že vymáhání těchto práv je pro spotřebitele nejen obtížné, ale při elementární ekonomické rozvaze rovněž zcela postrádá smyslu. Výsledkem je rezignace spotřebitelů při uplatňování práv, která se de facto stávají pouhou, byť vznešenou, proklamací. V případech systematického porušování práv spotřebitelů má však tato rezignace zásadní důsledky projevující se mimo jiné tržními nerovnostmi a oslabenou důvěrou ve vymahatelnost práva, či dokonce v právní stát.

Uvedené se pochopitelně netýká pouze oblasti spotřebitelského práva, nicméně v této oblasti se daný jev projevuje nejmarkantněji. Pro pozdější výklad se navíc jedná o příklad nejpřílehlavější. V každém ohledu je popsán fenomén dokladem, proč je debata o hromadných žalobách navýsost aktuální. Jako institut kolektivní ochrany práv a oprávněných zájmů totiž hromadné žaloby mohou při vhodném legislativním nastavení představovat řešení, které dokáže popsané jevy eliminovat, či alespoň zmírnit. Nabízí se proto důkladně prozkoumat, zda současná navrhovaná právní úprava hromadná žaloba může těchto cílů dosáhnout, jaké má nedostatky a jak ob stojí v konfrontaci s evropskou směrnicí, kterou implementuje, či v porovnání s vybranou zahraniční právní úpravou.

První kapitola se nejprve vypořádává s terminologií a s ní spojenými nesrovnalostmi. Dále o v obecné rovině popisuje jednotlivé typy hromadného řízení a možné způsoby přistoupení k řízení. V další části kapitoly se pozornost zaměřuje na účel hromadných žalob a případy, kdy je tento nástroj vhodné či výhodné použít. Stranou pozornosti nezůstává ani zkoumání hojně diskutovaného potenciálního nesouladu hromadných žalob s ústavním pořádkem, respektive se základní zásadou civilního procesu – právem na spravedlivý proces.

V druhé kapitole se práce zaměřuje na analýzu a popis současných institutů českého právního řádu, jež jsou částí odborné obce vnímány jako zárodek hromadných žalob, či spíše v nichž se objevují některé prvky kolektivní ochrany práv. Navazující část, která je zároveň stěžejním bodem celé diplomové práce, obsahuje analýzu návrhu zákona, jež podrobuje zkoumání z hlediska naplnění požadavků stanovených směrnicí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1828 ze dne 25. listopadu 2020 o zástupných žalobách na ochranu kolektivních zájmů

spotřebitelů a o zrušení směrnice 2009/22/ES. (dále jen „Směrnice o zástupných žalobách“) a ověřuje, zda hromadné řízení dle takto nastavených pravidel představuje prakticky využitelný institut kolektivní ochrany práv či zájmů dotčených osob.

Třetí kapitola představuje analýzu polské právní úpravy, přičemž popisuje aktuální stav úpravy hromadných žalob v Polsku, kde je tento institut využíván již od roku 2010 a rovněž zkoumá aktuálně v legislativní procesu projednávanou novelu zákona, jež hromadné žaloby upravuje. Následně jsou poznatky zjištěné v rámci této analýzy využity při komparaci českého a polského návrhu.

Čtvrtá a poslední kapitola na základě provedené syntézy závěrů z předcházejících kapitol představuje návrhy de lege ferenda. Zaměřuje se zejména na praktické otázky a navrhuje, jak oproti návrhu upravit jednotlivé parametry hromadných řízení tak, aby toto lépe odpovídalo účelu hromadných žalob, respektive aby se stal účinným a účelným prostředkem ochrany práv a oprávněných zájmů spotřebitelů.

1 Hromadné žaloby

1.1 Obecný úvod do problematiky hromadných žalob

1.1.1 Terminologie

Předtím, než budou blíže zkoumány hromadné žaloby, je zapotřebí vysvětlit, co to hromadné žaloby vlastně jsou. Terminologie je v českém pojetí sice nejednotná, ale jednotlivá pojetí hromadných žalob autorů se nevyklučují.

Winterová například vzájemně zaměňuje termíny hromadná a kolektivní žaloba a bere je za ekvivalenty. Pod tímto pojmem obecně chápe návrh na zahájení řízení v zájmu širší skupiny osob s obdobným či stejným nárokem, které se na řízení nepodílejí jako účastníci, avšak z jeho výsledku mohou těžit. Hromadné žaloby dále dělí na a) skupinové, kdy žalobu podává nositel práva, ale výsledek má účinky vůči třetím osobám, b) reprezentativní (spolkové), kdy je žalobcem procesně legitimovaná právnická osoba zabývající se ochranou kolektivních zájmů, a c) veřejné, kterou podává veřejný orgán, např. ombudsman.¹

Smolík obdobně jako Winterová chápe hromadné žaloby jako nadřazený pojem pro žaloby vedené v kolektivním zájmu. Oproti Winterové je však dělí na veřejné a skupinové. Mezi skupinové žaloby zařazuje obecně žaloby, které Winterová rozděluje na skupinové a reprezentativní.²

Zoulík hromadné žaloby definuje jako „*specifickou ochranu kolektivních zájmů*“³ a stejně jako Winterová a Smolík je vnímá jako nadřazený pojem, jelikož je definuje jako „*všechny případy, kdy žalobce jedná v zájmu nikoliv svém vlastním, ale v zájmu řady subjektů, u nichž výsledek řízení ovlivní jejich právní pozici*“⁴ a dále je dělí na skupinové žaloby, tedy negatorní či restituční žaloby, které mohou podat buď nositelé práva či instituce založená za účelem ochrany určitých kolektivních zájmů, přičemž výsledek řízení má účinky vůči blíže neurčenému okruhu osob, a kolektivní žaloby, k nimž se řadí i žaloby na náhradu škody, tudíž se do řízení musejí přihlásit jednotlivé dotčené osoby.⁵

¹ WINTEROVÁ, Alena. *Hromadné žaloby (procesualistický pohled)*. Bulletin advokacie, 2008, č. 10, s. 21-22 ve spojení s WINTEROVÁ, Alena a Petr SMOLÍK. *Hromadné žaloby*. In: PAUKNEROVÁ, Monika a Michal TOMÁŠEK. *Nové jevy v právu na počátku 21. století*. Praha: Karolinum, 2009. str. 354.

² SMOLÍK, Petr. *Meze užití skupinové žaloby v českém civilním procesu – současnost a vyhlídka*. In: TICHÝ, Luboš (ed.). *Procesní ochrana kolektivních zájmů*. Karolinum, Praha 2008. (AUC Iuridica 2005 (4)), s. 105-107.

³ ZOULÍK, František. *Problematika hromadných žalob se zřetelem k českému právu*. In: TICHÝ, Luboš (ed.). *Procesní ochrana kolektivních zájmů*. Karolinum, Praha 2008. (AUC Iuridica 1954-, 2005 (4)), s. 11.

⁴ Tamtéž, s. 11.

⁵ Tamtéž, s. 11-12.

Naopak Tichý rozlišuje hromadné, skupinové a veřejné žaloby, přičemž odlišnosti vnímá zejména v zájmu, který daná žaloba prosazuje, a v osobě žalobce. Hromadnou žalobu tak dle Tichého může podat „jeden či více nositelů zájmů či nároků, které svědčí neohrazenému počtu dalších osob“⁶ a primárním účelem takové žaloby je shromáždit nároky k co nejefektivnějšímu prosazení. Skupinovou žalobu naopak může podat „určitý kvalifikovaný subjekt, který je zpravidla na základě zákona oprávněn žádat v zájmu jiných o ochranu kolektivního zájmu“,⁷ přičemž kolektivní zájem definuje jako „nadosobní zájem směřující zejména k abstraktní kontrole právních úkonů“.⁸ Vzorová či modelová žaloba pak dle Tichého není samostatným typem žaloby. Může se jednat i o individuální žaloby, pokud v důsledku dochází k ochraně kolektivních zájmů.⁹

Balarin pak vychází z terminologického glosáře přijatého Komisí (EU). Namísto hromadných žalob využívá ekvivalentní označení kolektivní žaloby a ty dělí na skupinové, reprezentativní a vzorové. Skupinové a reprezentativní se dle něho odlišují zejména procesním postavením členů skupiny. V reprezentativní žalobě totiž členové skupiny nemají upravené procesní postavení. Cílem vzorové žaloby je dle Balarina dosáhnout rozhodnutí, které bude využíváno jako vzor pro následná rozhodnutí v podobných případech.¹⁰

Důvodem odlišného terminologického pojetí hromadných žalob v české právní teorii je i skutečnost, že neexistuje komplexní právní úprava tohoto institutu. To by se však mělo změnit přijetím návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním,¹¹ v němž se zákonodárce ztotožňuje s výše nastíněnými tendencemi a pojem „hromadné žaloby“ bere jako nadřazený k reprezentativním, skupinovým či spolkovým žalobám.¹² Definuje ho jako „návrh na zahájení hromadného řízení, kterým se žalobce domáhá splnění povinnosti nebo určení, zda tu právní

⁶ TICHÝ, Luboš. *Procesní ochrana kolektivních zájmů – přehled řešení*. In: TICHÝ, Luboš (ed.). *Procesní ochrana kolektivních zájmů*. Karolinum, Praha 2008. (AUC Iuridica 2005 (4)), s. 47.

⁷ Tamtéž, s. 47.

⁸ Tamtéž, s. 47.

⁹ Tamtéž, s. 47.

¹⁰ BALARIN, Jan. *Kolektivní ochrana práv v civilním soudním řízení*. Praha: Centrum právní komparatistiky, Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 2011, s. 16-19.

¹¹ VLÁDA. *Vládní návrh zákona o hromadném občanském řízení soudním*. Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2023, Sněmovní tisk 523/0, 9. volební období. Dostupné také z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=9&CT=523&CT1=0> (dále jen „návrh zákona o hromadném občanském řízení soudním“).

¹² VLÁDA. *Vládní návrh zákona o hromadném občanském řízení soudním, Důvodová zpráva*. Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2023, Sněmovní tisk 523/0, 9. volební období. Dostupné také z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=9&CT=523&CT1=0> (dále jen „důvodová zpráva k návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním“).

*poměr nebo právo je či není*¹³, přičemž hromadné řízení definuje jako řízení, v kterém se dají „projednat a rozhodnout spory týkající se práv nebo oprávněných zájmů více osob“.¹⁴

Pokud bude uvažováno prostředí práva EU, lze zjistit, že terminologie je zde jednodušší, jelikož EU se problematice kolektivní ochrany práv věnuje dlouhodobě.¹⁵ Evropská terminologie pak hovoří o prostředcích kolektivní ochrany práv a ty rozděluje na reprezentativní žaloby¹⁶, které mohou podávat certifikované právnické osoby, a skupinové žaloby, kterou mohou podat poškozené osoby společně.¹⁷

Lze uzavřít, že pojem hromadné žaloby se nejčastěji využívá jako nadřazený k jednotlivým typům hromadných či kolektivních žalob, které jsou dále povětšinou rozdělovány na skupinové, reprezentativní a vzorové žaloby. Autorka pro účely této práce bude hromadné žaloby však rozdělovat po vzoru evropské terminologie na žaloby reprezentativní a skupinové, a to i s ohledem na skutečnost, že předložený návrh zákona o hromadném řízení soudním vychází z práva EU. Pojem hromadné řízení je pak využíván jako párový pojem k pojmu hromadné žaloby.

1.1.2 Reprezentativní žaloby

Aktivní věcnou legitimaci k podání reprezentativní žaloby má oprávněný subjekt, tedy zásadně předem určený subjekt, který splňuje zákonem stanovené podmínky. Typicky se tak bude jednat o neziskové organizace hájící zájmy spotřebitelů, ale může se jednat i o jiné organizace. Zahájení řízení je plně závislé na vůli a finančních a personálních možnostech oprávněných subjektů.¹⁸

Dotčené osoby, jejichž nároky jsou předmětem řízení, totiž nemají upravené procesní postavení, nejsou tak účastníky řízení. Výsledek řízení je tedy nezavazuje, nemohou proti němu

¹³ Ustanovení § 2 písm. a) návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním.

¹⁴ Ustanovení § 1 odst. 1 návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním.

¹⁵ Např. usnesení „Směrem k soudržnému evropskému přístupu ke kolektivnímu odškodnění“ (2011/2089 (INI)), sdělení „Směrem k evropskému horizontálnímu rámci pro kolektivní ochranu (COM (2013) 401 final), sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: „Směrem k evropskému horizontálnímu rámci pro kolektivní právní ochranu“ (COM (2013) 401 final).

¹⁶ V české mutaci dokumentů se lze setkat i s pojmem zástupné žaloby.

¹⁷ Doporučení Komise ze dne 11. 6. 2013 o společných zásadách pro prostředky kolektivní právní ochrany týkající se zdržení se jednání a náhrady škody v členských státech v souvislosti s porušením práv přiznaných právem Unie 2013/396/EU (dále jen „Doporučení Komise“).

¹⁸ BALARIN, Jan, a TICHÝ, Luboš. *Kolektivní ochrana procesních práv v ČR: sen či skutečnost? (návrh právní úpravy a jeho odůvodnění)*. Bulletin advokacie. 2013, č. 3, s. 21-22.

podat opravné prostředky a při případné nečinnosti oprávněných subjektů se nemohou výkonu rozhodnutí domáhat ani individuálně.¹⁹

Z těchto důvodů je reprezentativní řízení institut vhodný zejména pro případy, kdy je požadováno zdržení se či zákaz protiprávního škodlivého jednání a odstranění závadného stavu. Naopak se jedná o nevhodný institut k vymáhání peněžitých plnění, jelikož dotčené osoby nejsou účastníky řízení a nemají žádná procesní práva, tudíž řízení nemohou ovlivnit. Pro zahájení řízení totiž obvykle není zapotřebí individuálně identifikovat poškozené osoby, což může být problematické při určování výše škody a při následném rozdělení přiznaného odškodnění.²⁰ I tak se s reprezentativními žalobami, jejichž předmětem je peněžitá plnění, je možné setkat. Jejich zavedení navíc připouští i Doporučení Komise, avšak podmiňuje ho využitím tzv. opt-in režimu.

1.1.3 Skupinové žaloby

Skupinové žaloby lze rozdělit do dvou kategorií, a to na základě plurality na straně žalobců či žalovaných. Aktivní skupinové žaloby se vyznačují mnohostí žalobců. U pasivních skupinových žalob se naopak objevuje pluralita žalovaných. Vzhledem k tomu, že pasivní skupinové žaloby nejsou příliš využívaným institutem, autorka práce se jimi dále nezabývá. Pokud se tak v práci objeví pojem „skupinové žaloby“, jsou jím myšleny právě aktivní skupinové žaloby.²¹

Oproti reprezentativním žalobám jsou skupinové žaloby vhodné k vymáhání jakéhokoliv nároku. Aktivní věcnou legitimací k podání skupinové žaloby většinou disponuje dotčená osoba, tedy jakýkoliv člen skupiny. Obdobně jako u reprezentativních žalob mohou mít aktivní legitimaci také oprávněné subjekty, případně i veřejné orgány (např. ombudsman).²²

Po zahájení řízení soud zkoumá, zda jsou splněny procesní podmínky řízení. Obecně mezi tyto podmínky lze zařadit prokázání, že skupina disponuje dostatečným počtem členů, jejichž nároky se týkají stejných či obdobných právních a skutkových otázek, přičemž projednání těchto nároků bude efektivněji dosaženo ve skupinovém řízení namísto individuálního řízení.²³

¹⁹ Tamtéž, s. 21-22.

²⁰ PETROV KŘIVÁČKOVÁ, Jana a HAMULÁKOVÁ, Klára. *Reprezentativní žaloba v českém civilním procesu*. Acta Iuridica Olomucensia, 2016, Vol. 11. No. 1., s. 52.

²¹ BALARIN, Jan, a TICHÝ, Luboš. *Kolektivní ochrana procesních práv v ČR: sen či skutečnost? (návrh právní úpravy a jeho odůvodnění)*. s. 24.

²² Tamtéž, s. 24-25.

²³ Tamtéž, s. 24.

Pokud soud shledá, že podmínky splněny nebyly, řízení pro překážky zastaví. V takovém případě mohou členové skupiny své nároky vymáhat prostřednictvím individuálního civilního řízení.

Při splnění podmínek soud buď pokračuje v řízení bez dalšího, nebo vydá usnesení o splnění podmínek, které se nazývají certifikační usnesení. Následně by soud měl přejít k informování potencionálních členů skupiny o zahájení řízení a možnosti přihlášení se k řízení. Ohledně způsobu informování o zahájení řízení se vedou časté diskuze, přičemž preferovanou metodou je informování všech poškozených individuálně. Dále lze využít i hromadné sdělovací prostředky, jako jsou tisk, rozhlas, televize apod. Většina právních úprav počítá také s vytvořením rejstříku hromadných žalob, který je veřejně dostupný a umožňuje informování dotčených osob nejenom o zahájení hromadného řízení, ale i o jeho průběhu. Způsob informování získává na důležitosti zejména v případě použití opt-out režimu, kdy jsou poškozené osoby do řízení zahrnuty automaticky, a pokud se z něj neodhlásí, nemohou svůj nárok vymáhat prostřednictvím individuálního civilního řízení.²⁴

Do skupinového řízení se členové skupiny přihlašují na základě opt-in či opt-out režimu. Oproti reprezentativnímu řízení mají členové skupiny obdobné procesní postavení jako v individuálním řízení, nedisponují však všemi procesními právy. Zásadně tak nebudou moci provádět dispoziční úkony, jako je zpětvzetí žaloby. Právo vyjádřit se k řízení, podávat opravné prostředky či domáhat se výkonu rozhodnutí jim však zůstává zachováno. Neomezenými procesními právy pak disponuje pouze zástupce skupiny, přičemž v závislosti na právní úpravě může být zástupcem skupiny buď žalobce, nebo může dojít v průběhu certifikačního řízení²⁵ k nominaci vhodného člena skupiny do role zástupce skupiny. Zástupce skupiny by měl disponovat dostatečnými finančními prostředky²⁶, znalostmi a odborností k vedení skupinového řízení, které by měl vést v zájmu celé skupiny. Pokud nastanou pochybnosti o způsobilosti zástupce skupiny, může ho soud odvolat, a to buď na základě návrhu členů skupiny, nebo na základě vlastního uvážení.

V některých právních úpravách se lze setkat s tím, že soud zkoumá složení skupiny a následně vydává usnesení o složení skupiny. Po vydání usnesení už většinou nemůže dojít ke

²⁴ Tamtéž, s. 25-26.

²⁵ Jedná se o část skupinového řízení, při které soud zkoumá, zda jsou naplněny podmínky k zahájení řízení.

²⁶ Tato podmínka je důležitá i s ohledem na problematiku financování skupinových žalob. Náhradu nákladů by totiž měl nést pouze zástupce skupiny, přičemž na případné financování třetí stranou se kvůli obavám o zneužití skupinových žalob nahlíží skepticky.

změně ve složení skupiny, což odporuje Doporučení Komise.²⁷ Možnost vystoupit ze skupiny kdykoliv v průběhu řízení je však problematická, jelikož by soud musel v průběhu celého řízení zkoumat splnění podmínky početnosti a případně řízení zastavit. Navíc by mohla nastat situace, kdy by soud musel řízení zastavit těsně před vydáním rozhodnutí, což by jistě nebylo žádoucí. Pokud soud složení skupiny nezkontroluje, může po uplynutí lhůty k přihlášení členů skupiny přejít k projednání meritu věci a k následnému vydání rozhodnutí, které je závazné pro všechny zúčastněné členy skupiny, kteří by měli mít možnost i domáhat se výkonu rozhodnutí.²⁸

1.1.4 Mechanismy přihlášení k hromadnému řízení (opt-in vs. opt-out)

Rozlišují se dva režimy, dle kterých dochází k přihlášení dotčených osob do skupiny, a to opt-in režim (přihlašovací režim) a opt-out režim (odhlašovací režim).

V opt-in režimu se dotčená osoba stane členem skupiny zúčastněné na hromadném řízení v okamžiku, kdy se aktivně přihlásí. Toto jednání může obecně spočívat ve vyplnění příslušné přihlášky, v oznámení adresovaném soudu či oprávněnému subjektu nebo v jiném více či méně formalizovaném postupu. Výsledek řízení pak zavazuje pouze osoby, které do řízení vstoupily. Naproti tomu opt-out režim je založen na přesně opačném principu, kdy jsou na hromadném řízení účastni, resp. výsledek řízení se týká všech dotčených osob, pokud se neodhlásí způsobem analogickým přihlášce v režimu opt-in.²⁹

Opt-out režim tak dotčeným osobám nabízí na první pohled zřejmé výhody. Zcela totiž odstraňuje jejich racionální apatii.³⁰ Režim opt-out se však vyznačuje i dalšími výhodami:

- Žalobce – oprávněný subjekt, není zatížen v úvodní fázi hromadného řízení při administraci přihlášek, zajištěním minimálního počtu zúčastněných členů skupiny a komunikací s nimi.

²⁷ Čl. V. bod 21. Doporučení Komise.

²⁸ BALARIN, Jan, a Luboš TICHÝ. *Kolektivní ochrana procesních práv v ČR: sen či skutečnost? (návrh právní úpravy a jeho odůvodnění)*, s. 32.

²⁹ HAMULÁKOVÁ, Klára. *Možnosti zapojení dotčených osob do skupinového soudního řízení*. Acta Iuridica Olomucensia, 2017, Vol. 12, No. 2, s. 11.

³⁰ V případech bagatelních nároků poškození často rezignují na jejich vymáhání s ohledem na finanční a časovou náročnost individuálního řízení. Tento jev se nazývá jako racionální apatie. – viz BALARIN, Jan, TICHÝ, Luboš. *Kolektivní ochrana procesních práv v ČR: sen či skutečnost? (návrh právní úpravy a jeho odůvodnění)*, s. 26.

- Vzhledem k tomu, že lze očekávat pouze zanedbatelný podíl odhlášených dotčených osob, jsou důsledky protiprávního jednání žalovaného vyřešeny definitivně ve svém celku. To žalované také motivuje ke smírnému řešení sporu.³¹
- Daná věc je vyřešena při jednom řízení, přičemž je naplněn smysl hromadného řízení a nedochází k plýtvání kapacitou soudu.³²
- Žalovaný napravuje své pochybení vůči všem poškozeným osobám, čímž má opt-out také výraznější preventivní účinek a zároveň lépe odstraňuje neférově získanou konkurenční výhodu plynoucí z nezajištění souladu s právními předpisy.³³
- Umožňuje se ochrany práv domáhat i ve sporech, v nichž se jedná o plnění ocenitelné i relativně drobnou částkou, které by jinak při nízké účasti v opt-in režimu nebylo ekonomické vést.³⁴

Naproti tomu opt-in režim se vyznačuje následujícími výhodami:

- V rámci diskuze o tom, který režim má být v hromadných řízeních využit, se lze často setkat s kritikou, že opt-out režim je v rozporu s právem na spravedlivý přístup a se zásadou autonomie vůle jednotlivce, dle které je pouze na svobodném rozhodnutí jednotlivce, zda bude své nároky u soudu uplatňovat. U opt-in režimu tato kritika však odpadá, jelikož dotčená osoba musí učinit aktivní kroky k přihlášení do hromadného řízení, čímž dává svůj souhlas jasně najevo. Získání souhlasu je důležité i s ohledem na to, že přistoupením do řízení dochází k omezení procesních práv členů skupiny, a to zejména jejich dispozičních práv. Pokud tak dotčená osoba učinila aktivní kroky k přihlášení se do řízení, má se za to, že vzala v potaz i případné výhody či nevýhody, které jsou s tím spojeny.³⁵

³¹ HAMULÁKOVÁ, Klára. *Možnosti zapojení dotčených osob do skupinového soudního řízení*. s. 13.

³² Tamtéž, s. 13.

³³ Tamtéž, s. 13.

³⁴ Tamtéž, s. 12.

³⁵ HURTER, Estelle. *Opting in or opting out in class action proceedings: from principles to pragmatism?* [Online]. De Jure. 2017, vol.50, n.1 s. 66-72 [cit. 2023-11-15]. Dostupné z: http://www.scielo.org.za/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S2225-71602017000100005&lng=en&nrm=iso

- Je znám přesný rozsah skupiny, jejíž členové jsou identifikováni, což ulehčuje vypočítání požadované náhrady škody a zároveň umožňuje žalovanému připravit se na rozsah jeho případné odpovědnosti v rámci daného řízení.³⁶
- Zabránění tzv. free ridingu, kdy dotčené osoby v rozporu se zásadou vigilantibus iura rezignují na vymáhání svých práv a doufají, že se jim právní ochrana dostane na základě chování jiných dotčených osob bez jejich přičinění.³⁷ S ohledem na potřebnou aktivitu dotčených osob předpokládanou v opt-in režimu k takovému efektu nemůže dojít.

S ohledem na výše uvedené lze shrnout, že opt-out režim je vhodný zejména, pokud budou předmětem řízení bagatelní nároky a počet poškozených osob bude tak vysoký, že by využití opt-in režimu nebylo s ohledem na náklady vedení řízení účelné. Pokud však bude okruh poškozených osob malý a jejich nároky budou dosahovat vyšších hodnot, je vhodnější využít opt-in režimu.³⁸

1.2 Účel hromadných žalob

Potřeba úpravy hromadných žalob vyplývá z podstaty moderního globálního světa a jeho propojení, kdy globalizované prostředí trhu a stále větší míra digitalizace rozšiřují okruh potenciálně dotčených osob při porušování jejich práv ze strany podnikatelů. Oproti tomu soudem nabízená právní ochrana je založena na individualizovaném principu, kdy se vedou individuální řízení o nárocích konkrétních dotčených osob. Absence účinných nástrojů obrany proti porušování práv dotčených osob navíc podporuje jejich rezignaci na vymáhání svých nároků. Jedná se jistě o nežádoucí jev, kterým dochází k oslabení právní ochrany dotčených osob.³⁹ Jak správně podotýká Evropská komise: „Práva, která nelze v praxi vymáhat, jsou bezcenná.“⁴⁰ Hromadné žaloby by tak měly zlepšit přístup ke spravedlnosti a k soudu dotčeným osobám.

³⁶Žalované obchodní společnosti totiž případné soudní spory a jejich finanční odpovědnost vyplývající ze soudního sporu musejí zohledňovat i v rámci auditu účetních zpráv, příp. výročních zpráv obchodní společnosti. – viz FALLA, Elodie. *Powers of the judge in collective redress proceedings. Research Paper submitted to BEUC, the European Consumer Organisation*, 2012, s. 40, [cit. 2023-11-15]. Dostupné z: <https://www.beuc.eu/sites/default/files/publications/2012-00227-01-e.pdf>

³⁷ MACKOVÁ, Alena. *Žaloba jako prostředek ochrany individuálního práva v kontinentálním právním systému*. In: *Hromadné žaloby: sborník z odborného právního symposia*. Praha: Stálá konference českého práva, 2017, s. 15

³⁸ HAMULÁKOVÁ, Klára. *Možnosti zapojení dotčených osob do skupinového soudního řízení*, s. 12.

³⁹ WINTEROVÁ, Alena. *Hromadné žaloby (procesualistický pohled)*. s. 21.

⁴⁰EVROPSKÁ KOMISE, *COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT PUBLIC CONSULTATION: Towards a Coherent European Approach to Collective Redress SEC (2011)173* [Online]. Brusel, 2011, s. 10. [cit. 2023-11-13]. Dostupné z:

Tato situace nahrává nepoctivým podnikatelům, kteří nejenže nejsou za své škodlivé protiprávní jednání potrestáni, mohou díky němu navíc obdržet i vyšší zisk než jejich konkurenti, kteří jednají poctivě. Dodržování platných předpisů pro podnikatele totiž mnohdy vyžaduje vynaložení nemalých nákladů ať už administrativních, personálních či jiných. Podnikatelé, kteří platné předpisy nedodržují, získávají konkurenční výhodu na trhu proti těm, kteří soulad s předpisy pravidelně a poctivě zajišťují, čímž dochází k narušování hospodářské soutěže.⁴¹

Jak již bylo zmíněno výše, hromadné žaloby mohou napomoci k zajištění přístupu k soudu a k zajištění spravedlnosti, jelikož jsou mnohem efektivnějším institutem k vymáhání nároků nízkých hodnot v porovnání s individuálním řízením. Zároveň je s nimi spojena i nižší nákladnost řízení pro jednotlivé dotčené osoby. Jak již bylo zmíněno výše, dotčeným osobám se vymáhání jejich nároků často ekonomicky nevyplatí – uplatňuje se jev racionální apatie. Představit si lze nároky plynoucí z odpovědnosti prodávajícího za vady věci či účtování například bankovních poplatků bez právního důvodu či v rozporu s právními předpisy apod. V těchto případech půjde nezřídka o částku ve stovkách či tisících korun. Jestliže podnikatel nebude ochoten plnit svou povinnost dobrovolně, nezbyvá v současné době dotčené osobě než vymáhat nároky individuálně soudní cestou. V takovém případě je dotčená osoba nucena zaplatit soudní poplatek, zajistit si právní zastoupení advokátem a zpravidla také znalecký posudek, přičemž každá z těchto položek je často nákladnější než hodnota, o níž ve sporu s podnikatelem jde, nehledě na investici časovou či psychické vypětí ze soudního sporu. Opominout nelze ani skutečnost, že dotčená osoba většinou v řízení prosazuje svá práva proti silnějšímu soupeři – profesionálovi v dané tržní oblasti, u něhož lze kromě lepšího ekonomického postavení očekávat rovněž erudici v oblasti dotčených právních předpisů či technické a personální zázemí pro řešení daných sporů. Ačkoliv je dotčené osobě při úspěchu ve věci následně přisouzena náhrada většiny z vynaložených nákladů, provedení obecné ekonomické rozvahy spíše navádí riziko nejistého výsledku soudního sporu nepodstupovat. Při využití hromadných žalob by však náklady řízení měl nést pouze zástupce skupiny. Díky početnosti skupiny pak dochází k vyrovnání postavení mezi podnikateli a dotčenými osobami. Vytváří se tak větší tlak na podnikatele, což vede i k větší šanci, že spor bude uzavřen smírně.⁴²

https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/itre/dv/250/250520/25052011_SEC_2011_173_E_N.pdf

⁴¹ WINTEROVÁ, Alena. *Hromadné žaloby (procesualistický pohled)*. s. 21.

⁴² ZIMA, Petr. *Hromadné žaloby*. Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví. Praha: C. H. Beck, 1993-, 2018(5). s. 153–160.

Individuální řešení stejných či obdobných sporů navíc představuje zátěž z hlediska hospodárnosti a efektivity soudnictví. Dále dochází k nejednotnému výkladu právních norem, čímž je oslabován princip legitimního očekávání. Nadto je zapotřebí dodat, že nemalá část nároků dotčených osob je finančně vyčíslena částkou nepřesahující hranici bagatelních sporů, kterou není možné podrobit přezkumu v odvolacím řízení⁴³. Tím je však v daných sporech v podstatě vyloučena činnost sjednocování soudní praxe ze strany vyšších soudů.⁴⁴

V neposlední řadě mohou hromadné žaloby při naplnění jejich preventivní funkce napomoci i regulaci trhu. Pro podnikatele totiž může případné hromadné řízení býti dostačujícím motivujícím faktorem k tomu, aby dodržovali zákonem stanovené povinnosti.⁴⁵ Hromadné žaloby tak mohou „vyplnit mezery, které vznikají z nedostatečného nebo neúplného veřejného dohledu nad trhy prostřednictvím příslušných úřadů“.⁴⁶

1.3 Hromadné žaloby pohledem základních zásad civilního procesu

Zásady civilního procesu definují základní znaky daného soudního řízení, jako jsou pravidla průběhu řízení či procesní postavení účastníků, a lze je nalézt v Ústavě⁴⁷, Listině⁴⁸, v zákonech⁴⁹, případně vychází přímo z jednotlivých institutů.⁵⁰ Lze je rozdělit na „zásady organizace soudnictví a zásady podřaditelné pod „právo na spravedlivý proces“ a dále zásady speciální pro civilní soudní řízení, z nichž lze vytvořit protikladné dvojice“.⁵¹ Vzhledem k tomu, že se při diskuzích o hromadných žalobách často zmiňuje rozpor takového hromadného řízení s právem na spravedlivý proces, zaměřuje se autorka práce právě na tuto problematiku za účelem poukázání na to, že při správném nastavení právní úpravy mohou hromadné žaloby naopak přispět k právní jistotě, přístupu k soudu a zajištění spravedlnosti.

⁴³ Ustanovení § 202 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád (dále jen „OSŘ“).

⁴⁴ WINTEROVÁ, Alena. *Hromadné žaloby (procesualistický pohled)*. s. 2.

⁴⁵ MICKLITZ, H.- W.: *Ochrana kolektivních zájmů v civilním procesu*. In: Tichý, L. (ed.): *Procesní ochrana kolektivních zájmů*, Karolinum, Praha 2008 [AUC Iuridica 2005 (4)], s. 71.

⁴⁶ Tamtéž, s. 71.

⁴⁷ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky (dále jen „Ústava“).

⁴⁸ Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD (dále jen „Listina“).

⁴⁹ Např. Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, OSŘ.

⁵⁰ WINTEROVÁ, Alena, *Pojem základních principů*. In: WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2018. str. 62-63.

⁵¹ HAMULÁKOVÁ, Klára; KŘIVÁČKOVÁ, Jana a ŠÍNOVÁ, Renáta. *Civilní proces: casebook*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. str. 18.

Právo na spravedlivý proces je vyjádřeno zejména v čl. 36 až 38 Listiny a dále také v čl. 6 Úmluvy⁵² a v čl. 14 Mezinárodního paktu⁵³ a řadí se tam následující zásady: právo na soudní a jinou právní ochranu, právo odepřít výpověď, procesní rovnost, veřejnost, přítomnost účastníků, právo vyjádřit se k věci, řízení bez průtahů, právo na zákonného soudce.

Než bude věnována pozornost analýze, zda jsou hromadné žaloby v rozporu s právem na spravedlivý proces, je nutno zmínit, že základní práva a svobody jsou omezitelná, a to, pokud Listina takové omezení předpokládá⁵⁴, omezení musí být provedeno zákonem, nesmí být diskriminační a musí šetřit podstatu a smysl omezovaného základního práva⁵⁵, tedy musí být proporcionální⁵⁶. Právo na spravedlivý proces tedy lze omezit, a to za předpokladu, že omezení bude proporcionální. V další části této kapitoly se tak autorka práce zabývá jednotlivými aspekty hromadného řízení, které jsou potencionálně v rozporu s právem na spravedlivý proces.

1.3.1 Opt-out a opt-in režim

Základní zásadou soukromého práva je autonomie vůle, která zakotvuje právo subjektu činit na základě své vůle svobodné rozhodnutí.⁵⁷ V rámci civilního řízení se pak autonomie vůle nachází v zásadě dispoziční.⁵⁸ Vzhledem k tomu, že nositelé hmotného práva zásadně mohou s tímto právem disponovat, mohou obvykle disponovat také se samotným řízením. Rozhodnutí, zda se svého práva budou domáhat sami prostřednictvím individuálního civilního řízení, nebo využijí institut hromadného řízení a vymáhání práva svěří do rukou jiné osoby, je tak zcela na

⁵² Sdělení č. 26/2021 Sb. m. s., Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Protokolu č. 15, kterým se mění Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, otevřeného k podpisu ve Štrasburku dne 24. června 2013 (dále jen „Úmluva“).

⁵³ Vyhláška č. 120/1976 Sb., ministra zahraničních věcí o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech (dále jen „Mezinárodní pakt“).

⁵⁴ V případech kolize jednotlivých základních práv a svobod není omezení předpokládáno přímo v Listině, ale lze je omezit i v zájmu jiného základního práva či svobody nebo veřejného statku. – viz např. nález Ústavního soudu ze dne 12. 10. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94.

⁵⁵ Ústavní soud omezení podrobuje testu proporcionality, v jehož rámci zkoumá, zda je omezení daného základního práva či svobody vhodné k naplnění účelu, zda je potřebné a v neposlední řadě zda dochází také k poměření, tedy hodnocení práv v kolizi a jejich závažnosti. Pro úplnost je potřeba uvést, že v případech kolize hospodářských, sociálních a kulturních práv využívá Ústavní soud test racionality. - HEJČ, David. *Čl. 4 [Podmínky pro ukládání povinností a pro omezení základních práv a svobod]*. In: HUSSEINI, Faisal, BARTOŇ, Michal, KOKEŠ, Marian, KOPA, Martin a kol. *Listina základních práv a svobod*. 1. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2021, marg. č. 28, 32.

⁵⁶ Čl. 4 Listiny.

⁵⁷ HURDÍK, Jan a LAVICKÝ, Petr. *Zásady svobody*. In: HURDÍK, Jan a LAVICKÝ, Petr. *Systém zásad soukromého práva*. Brno: Masarykova univerzita, 2010 str. 82-83.

⁵⁸ VLÁDA. *Vládní návrh zákona o hromadném řízení, Důvodová zpráva*, Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2021. Sněmovní tisk 35/0, 9. volební období, s. 93. Dostupné také z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=9&CT=35&CT1=0>

nich. Jelikož v případě opt-in režimu dotčená osoba projevuje svou vůli tím, že se do hromadného řízení dobrovolně přihlašuje, je možné uzavřít, že opt-in režim není v rozporu s autonomií vůle či procesními zásadami.⁵⁹

Při využití opt-out režimu však dotčená osoba musí aktivně z řízení vystoupit, jinak se v rámci hromadného řízení bude rozhodovat i o jejím právu. Problematická se jeví zejména situace, kdy by se o zahájení hromadného řízení nedozvěděla. V takovém případě by tak soud rozhodoval o právech dotčené osoby bez jejího vědomí, což jistě odporuje zásadě autonomie vůle, respektive dispoziční zásadě.⁶⁰

Balarin správně podotýká, že opt-out režim je efektivní „*tam, kde je autonomie vůle při prosazování práv dysfunkční*“.⁶¹ Jak bylo zmíněno v předchozí kapitole, režim opt-out je využíván především v hromadném řízení o bagatelních nárocích, s kterými je spojena racionální apatie, tedy rezignace dotčených osob na vymáhání svého práva cestou individuálního civilního řízení, a to s ohledem na jeho náročnost, dobu trvání a finanční nákladnost. Jinak řečeno dotčené osobě se nevyplatí své právo vymáhat a není ochotna činit jakoukoliv aktivitu k jeho vymáhání, a to ani případné přihlášení k řízení⁶². Pokud však problémy s vymáháním práva na sebe přebere jiná osoba, nejsou dotčené osoby zásadně proti tomu, aby řízení proběhlo.⁶³ Na plnění práva na spravedlivý proces je proto v těchto situacích potřeba nahlížet zejména hlediskem účinného přístupu k soudu.⁶⁴

Aby bylo kolektivní řízení s využitím opt-out režimu v souladu s procesními zásadami, mělo by být v rámci nastavení právní úpravy tohoto institutu pamatováno na několik bodů. Zejména by měla být adekvátně vyřešena informační povinnost o zahájení řízení, kdy se za ideální stav považuje informování každého člena skupiny individuálně.⁶⁵ Dále by se opt-out režim měl uplatnit jen v řízeních ve věcech bagatelních nároků, kdy by s ohledem na počet členů skupiny nebylo účelné projednání věci v opt-in režimu.⁶⁶ Člen skupiny by měl mít také právo v

⁵⁹ BALARIN, Jan. *Kolektivní ochrana práv v civilním soudním řízení*, s. 192-193.

⁶⁰ Tamtéž, s. 192-193.

⁶¹ Tamtéž, s. 194.

⁶² V rámci přihlášení k řízení bude obecně vyžadována určitá forma podání v rámci. Nositel bude dále muset vymezit, čeho se domáhá, a podložit svůj nárok důkazy.

⁶³ „*O tom svědčí i velice nízké procento osob, které se v zahraničí průměrně odhlašují - medián dosahuje cca 0,1-0,2%; zbytek nároků, tj. více než 99%, zůstává předmětem kolektivního řízení.*“ – viz VLÁDA. Vládní návrh zákona o hromadném řízení, Důvodová zpráva, s. 101.

⁶⁴ BALARIN, Jan. *Kolektivní ochrana práv v civilním soudním řízení*, s. 192-193.

⁶⁵ VLÁDA. *Vládní návrh zákona o hromadném řízení, Důvodová zpráva*, s. 95

⁶⁶ BALARIN, Jan. *Kolektivní ochrana práv v civilním soudním řízení*, s. 194.

průběhu řízení z něho vystoupit a své právo uplatnit individuální cestou, případně ho neuplatnit.⁶⁷

1.3.2 Postavení členů skupiny

Dle vybraného typu hromadného řízení a dané úpravy žalobní legitimace může být žalobcem buď člen skupiny, nebo třetí osoba, takzvaný reprezentant.⁶⁸ Ostatní členy skupiny se nazývají zúčastněnými členy skupiny. Jelikož nejsou účastníky řízení, jejich procesní práva bývají omezená, a to zejména v rozsahu dispozičních úkonů.⁶⁹

Zúčastnění členové skupiny do kolektivního řízení dobrovolně vstupují, a to buď aktivně přihlášením v rámci režimu opt-in, nebo konkludentně při režimu opt-out. Lze tedy předpokládat, že při vstupu do řízení berou v potaz omezení svých procesních práv a těchto se dobrovolně vzdávají za účelem rychlejšího a efektivnějšího vymáhání svých práv prostřednictvím kolektivního řízení.⁷⁰

Do rozporu se tak dostávají dva prvky práva na spravedlivý proces vyplývající z čl. 38 odst. 2 Listiny, a to právo na přístup k soudu a právo na efektivní, hospodárné řízení bez průtahů. Jak již bylo zmíněno výše, základní práva a svobody lze omezit, ale dané omezení musí být proporcionální.⁷¹

Aby bylo této proporcionality dosaženo, neměly by v právní úpravě chybět mechanismy, které omezení procesních práv vyváží. Mezi takové mechanismy lze zařadit právo zúčastněných členů vyjádřit se, uplatňovat námitky, nahlížet do spisu, právo požadovat změnu žalobce, resp. zástupce skupiny, povinnost žalobce jednat v zájmu skupiny. Obavu může budít i případné uzavření smíru mezi žalobcem a žalovaným, který by pro ostatní členy nemusel být výhodný. Dohoda o smíru by tak měla být buď odsouhlasena zúčastněnými členy skupiny, nebo by soud měl alespoň zkoumat, zda je v zájmu členů skupiny, aby byla dohoda uzavřena. Dále se dá uvažovat o zakotvení povinnosti žalobce získat většinový souhlas zúčastněných členů skupiny, pokud by chtěl vzít žalobu zpět.

⁶⁷ Způsob vystoupení ze skupiny by měl být co nejjednodušší a neformalistický.

⁶⁸ Může se jednat o spotřebitelskou organizaci či obdobný subjekt nebo i o subjekt veřejného práva, jako jsou ombudsman či dozorový orgán na spotřebitelském trhu.

⁶⁹ Nelze si představit, že by kolektivní řízení mohlo probíhat efektivně, pokud by všichni členové skupiny měli plná procesní práva. – Obdobně i VLÁDA. Vládní návrh zákona o hromadném řízení, Důvodová zpráva, s. 102

⁷⁰ VLÁDA. Vládní návrh zákona o hromadném řízení, Důvodová zpráva, s. 100-102

⁷¹ Důvodová zpráva k návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním, s. 66

1.3.3 Postavení žalovaného

Pokud půjde o postavení žalovaného, často se lze setkat s obavami, že dochází k zásahům do procesních záruk žalovaného, a to konkrétně do zásady procesní rovnosti vyplývající z čl. 37 odst. 3 Listiny.⁷² Nejedná se však o absolutní rovnost a u odlišných druhů řízení tak zákonodárce může stanovit odlišný rozsah pravomocí.⁷³

Za znevýhodnění žalovaného a zásah do zásady rovnosti stran tak nelze považovat fakt, že v řízení proti němu stojí místo jednotlivce skupina osob. Naopak se jedná o faktický projev této zásady, kdy na jedné straně stojí ekonomicky silný subjekt a na straně druhé skupina osob, které by jako jednotlivci v rámci individuálního řízení byly vůči žalovanému ve značné nevýhodě.⁷⁴

Obdobně se bude jistě nahlížet i na případy, kdy žalobcem nebude člen skupiny, ale reprezentant skupiny. Znovu se zde může hovořit spíše o „vyrovnání zbraní“ stran.⁷⁵

S ohledem na výše uvedené je tedy možné shrnout, že hromadné řízení nemusí být v rozporu s právem na spravedlivý proces, a to zejména pokud při nastavení právní úpravy hromadného řízení zákonodárce pečlivě upraví mechanismy k zajištění proporcionality mezi kolizními prvky práva na spravedlivý proces. V takovém případě kolektivní řízení může naopak právo na spravedlivý proces posilnit.

⁷² Obdobně, ale úžeji i čl. 96 odst. 2 Ústavy.

⁷³ Nález Ústavního soudu ze dne 11. 3. 2003, sp. zn. Pl. ÚS 19/02.

⁷⁴ BALARIN, Jan. *Kolektivní ochrana práv v civilním soudním řízení*, s. 196.

⁷⁵ Tamtéž, s. 196-197.

2 Současná česká legislativa a srovnání s návrhem zákona o hromadném občanském řízení soudním

2.1 Současná česká právní úprava

V České republice není v současné chvíli institut hromadných žalob komplexně upraven. Mezi odborníky však panuje neshoda, zda ustanovení § 83 odst. 2 a §159a odst. 2 OSŘ nestanovují základy hromadných žalob v českém právním řádu.

Winterová tvrdí, že vzhledem ke sledovanému účelu těchto ustanovení lze považovat za skupinovou žalobu,⁷⁶ a jedná se tak o minimalistickou úpravu hromadných žalob v českém právním řádu.⁷⁷

Obdobný pohled má i Zoulík, který ustanovení § 83 odst. 2 OSŘ označuje jako vzorovou či modelovou žalobu, kterou nebere jako samostatný druh žaloby, ale spíše se zaměřuje na její následky, které reflektují ochranu kolektivních zájmů.⁷⁸

Balarin je pak toho názoru, že tato ustanovení sice nepředstavují úpravu hromadného řízení, avšak hromadné řízení předpokládají, jinak by nemohly nastat předvídané účinky.⁷⁹

Macková uvedené závěry nesdílí a tato ustanovení nepovažuje za adekvátní základy pro skupinové žaloby. Argumentuje tím, že těmto ustanovením chybí další klíčové prvky typické pro hromadné řízení a nenabízejí odpovídající rámec pro situace, kdy je předmětem řízení nárok většího počtu osob. Zároveň vyjadřuje pochybnosti o souladu s právem na spravedlivý proces dle čl. 36 Listiny základních práv a svobod.⁸⁰

Zima též odmítá považovat postup dle daných ustanovení jako zvláštní pojetí skupinové žaloby, neboť s institutem skupinových žalob nesdílí základní principy ani účel. Oproti zahraniční úpravě skupinových žalob by takové české úpravě chyběly stanovení právní odpovědnosti žalobce vůči ostatním členům skupiny, ochrana členů skupiny před smírem

⁷⁶ WINTEROVÁ, Alena. *Procesní důsledky skupinové žaloby v českém právu*. In: WINTEROVÁ, Alena, DVOŘÁK, Jan (eds.), Pocta Jiřímu Švestkovi k 75. narozeninám, Praha 2005, s. 348.

⁷⁷ WINTEROVÁ, Alena a Petr SMOLÍK. *Hromadné žaloby*, s. 354.

⁷⁸ ZOULÍK, František. *Problematika hromadných žalob se zřetelem k českému právu*. s. 15.

⁷⁹ BALARIN, Jan. *Kolektivní ochrana práv v civilním soudním řízení*, s. 171.

⁸⁰ MACKOVÁ, Alena, *Hromadná žaloba – cesta k efektivnímu uplatňování práv nebo morální hazard?* s. 77- 88. In: IVANČO, Marek. *Mechanismus uplatňovania kolektívnych nárokov v podmienkach SR: zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie*, Bratislava, 14. december 2017. 1. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 2018, s. 132.

žalobce a žalovaného, úprava certifikačního řízení a povinnost veřejně informovat o konání skupinové žaloby.⁸¹

2.1.1 Překážka litispendence dle § 83 odst. 2 OSŘ

Ustanovení § 83 OSŘ stanovuje překážku zahájení věci (překážku litispendence), kdy ve svém odstavci 2 ji upravuje tak, že v uvedených případech vznikne překážka litispendence, i pokud je řízení vedeno proti stejnému žalovanému ve stejné věci, ale jiným žalobcem. Oproti překážce litispendence dle § 83 odst. 1 OSŘ tak není potřebná totožnost žalobců. Jestliže by tedy jiný žalobce ve stanovených případech zahájil proti stejnému žalovanému a ve stejné věci nové řízení, musí soud postupovat podle § 104 odst. 1 OSŘ a řízení pro neodstranitelné překážky zastavit.

Osoba, které soud zastavil řízení z důvodu překážky rozšířené litispendence, může do řízení vstoupit buď jako vedlejší účastník dle ustanovení § 93 OSŘ, nebo může přistoupit jako další účastník podle § 92 odst. 1 OSŘ a tím získat všechna práva jako účastník.⁸² V praxi je však přistoupení do řízení jako další účastník problematické, jelikož je možné jen na návrh žalobce, který takovému postupu nemusí být nakloněn. Naopak vstoupení do řízení jako vedlejší účastník je procesně jednodušší, jelikož postačí pouhé sdělení soudu, že účastník do řízení vstupuje. Nevýhodou tohoto institutu je však fakt, že vedlejší účastník nenabývá plná procesní práva jako účastník, a nemůže tak vykonávat dispoziční úkony či podat dovolání v rámci opravných prostředků.⁸³

Překážka litispendence se tak dle ustanovení § 83 odst. 1 OSŘ použije ve věcech ochrany práv před nekalým soutěžním jednáním, kdy se řízení musí týkat zdržení se protiprávního jednání nebo odstranění závadného stavu ve věcech ochrany práv spotřebitelů, pokud se řízení týká zdržení se protiprávního jednání, ve věcech náhrady škody nebo dorovnání výše protiplnění podle zákona č. 104/2008 Sb., o nabídkách převzetí (dále jen „zákon o nabídkách převzetí“), anebo ve věcech přezkoumání protiplnění při výkupu účastnických cenných papírů a případně v dalších věcech, pokud tak stanoví zvláštní právní předpis.

⁸¹ ZIMA, Petr. *Skupinové žaloby a české právo*. Právní fórum, 2007, roč. 2007, č. 3, s. 94-97.

⁸² V rámci obou institutů je zapotřebí, aby měl účastník právní zájem na výsledku řízení. V tomto případě jistě nelze rozporovat, že právní zájem by u těchto osob existoval.

⁸³ WINTEROVÁ, Alena. *Hromadné žaloby (procesualistický pohled)*. s. 25.

2.1.1.1 Nekalá soutěž a ochrana spotřebitele

Zahájit řízení k zdržení se nekalosoutěžního jednání či odstranění závadného stavu může dle ustanovení § 2989 OZ kromě osoby, jejíž právo bylo nekalou soutěží ohroženo či porušeno, též právnická osoba oprávněná hájit zájmy soutěžitelů nebo zákazníků. Obdobně pak v řízení o zdržení se protiprávního jednání ve věcech ochrany spotřebitelů přiznává zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve svém ustanovení § 25 právo zahájit řízení i sdružení⁸⁴ nebo profesní organizaci, které mají oprávněný zájem na ochraně spotřebitele, a dále také subjektu uvedenému v seznamu osob oprávněných k podání žalob na zdržení se protiprávního jednání v oblasti ochrany práv spotřebitelů (dále jen „seznam oprávněných osob“)⁸⁵. V rámci hromadných žalob by taková řízení mohla být kvalifikována jako reprezentativní řízení.

2.1.1.2 Nabídka převzetí

Jak již bylo zmíněno výše, další oblastí, kde se překážka rozšířené litispendence použije, je ve věcech náhrady škody nebo dorovnání výše protiplnění podle ustanovení § 50 a § 52 zákona o nabídkách převzetí. Řízení o náhradě škody mohou zahájit oprávněné osoby do šesti měsíců od uplynutí zákonné lhůty ke splnění povinnosti navrhovatele učinit nabídku převzetí. Po zahájení řízení vzniká povinnost soudu vyvěsit oznámení o zahájení řízení na úřední desce a zároveň o zahájení řízení informovat Českou národní banku. Další oprávněné osoby pak mohou podat žalobu do tří měsíců od vyvěšení oznámení. Taková úprava však nekoresponduje s překážkou litispendence dle ustanovení § 83 odst. 2 OSŘ, kdy by mělo dojít k zastavení později započatých řízení. Zákonodárce v ustanovení § 50 odst. 3 zákona o nabídkách převzetí totiž přímo povoluje podání žalob dalších oprávněných osob, přičemž důvodová zpráva k zákonu o nabídkách převzetí tento rozpor nijak nezmiňuje. Při podání žaloby v souladu s ustanovením § 50 odst. 3 zákona o nabídkách převzetí by se ve spojení s ustanovením § 83 odst. 2 OSŘ mělo takové jednání posuzovat jako přistoupení k prvnímu řízení, a ne jako zahájení řízení nového⁸⁶.

⁸⁴ Sdružením se dle ustanovení § 214 OZ rozumí spolek.

⁸⁵ Seznam oprávněných osob je zveřejňován v Úředním věstníku Evropské unie a vede ho Komise Evropských společenství. Návrh na zápis subjektu na seznam oprávněných osob podává Ministerstvo průmyslu a obchodu, a to na základě návrhu k zápisu. Při splnění podmínek (a) subjekt byl založen v souladu s právním řádem České republiky, b) aktivně působí v oblasti ochrany spotřebitelů po dobu alespoň dvou let, c) je nezávislým a neziskovým subjektem a d) má vypořádány veškeré finanční závazky k České republice) má subjekt právo na zapsání na seznam oprávněných osob.- dle ustanovení § 25 zákona o ochraně spotřebitele.

⁸⁶ HAVEL, Bohumil a PIHERA, Vlastimil. *Zákon o nabídkách převzetí: komentář*. Beckovy texty zákonů s komentářem., 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009. str. 136-138.

Obdobně se bude postupovat i ve věci řízení o dorovnání dle ustanovení § 52 zákona o nabídkách převzetí.

2.1.1.3 Squeeze out

Rozšířená litispence se dle ustanovení § 83 odst. 2 písm. c) OSŘ druhé části uplatní i ve věcech přezkoumání protiplnění při výkupu účastnických cenných papírů, přičemž výkup účastnických cenných papírů se řídí ustanovením § 375 a násl. zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (dále jen „ZOK“). Jedná se o případy tzv. squeeze outu, kdy hlavní akcionář, který drží alespoň 90 % akcií společnosti,⁸⁷ může požadovat, aby valná hromada rozhodla o jeho návrhu o přechodu ostatních akcií právě na hlavního akcionáře, čímž dojde k vytěsnění minoritních akcionářů. V takovém případě mají minoritní akcionáři právo na přiměřené protiplnění, jehož výši schvaluje valná hromada.⁸⁸

K přijetí usnesení o návrhu na vytěsnění a výši protiplnění je potřeba souhlasu nejméně 90 % hlasů všech vlastníků akcií, přičemž hlasovací právo pro tyto účely nabývají i akcionáři vlastníci akcie, s nimiž není spojeno hlasovací právo.⁸⁹ Hlasování se vždy účastí i hlavní akcionář, případná sistance hlasovacího práva se tedy v tomto případě neuplatní.⁹⁰

S ohledem na výše uvedené a na akcie, které daná společnost emitovala, může nastat situace, kdy výpočet potřebné většiny (stejně tak výpočet k zjištění usnášeníschopnosti) bude odlišný od výpočtu potřebné většiny při hlasování valné hromady dle § 415 ZOK. Následkem toho by ke schválení usnesení o vytěsnění a výši protiplnění byla zapotřebí i většina hlasů minoritních akcionářů a nepostačí pouze hlasy hlavního akcionáře. Pokud však společnost nemá emitované akcie, s nimiž není spojeno hlasovací právo, nebo je jejich výše zanedbatelná, může ke schválení usnesení postačit jen vůle, respektive hlasy hlavního akcionáře.

Zákon v ustanovení § 390 ZOK zakotvuje ochranu minoritních akcionářů před takovým možným svévolným rozhodnutím hlavního akcionáře ohledně výše protiplnění, a to právo na dorovnání, pokud schválené protiplnění není přiměřené. Právo na dorovnání musí být u hlavního

⁸⁷ Respektive akcie: a) jejichž souhrnná jmenovitá hodnota činí alespoň 90 % základního kapitálu společnosti, na něž byly vydány akcie s hlasovacími právy, a b) s nimiž je spojen alespoň 90% podíl na hlasovacích právech ve společnosti (dle ustanovení § 375 ZOK).

⁸⁸ Ustanovení § 382 ZOK.

⁸⁹ Zásadně se tedy bude jednat o prioritní akcie, případně i další akcie vydané v souladu s § 276 odst. 2 ZOK, s nimiž není spojeno hlasovací právo.

⁹⁰ ŠUK, Petr. § 382 [Hlasování valné hromady]. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip, KUHN, Petr, ŠUK, Petr. Zákon o obchodních korporacích. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 754

akcionáře uplatněno do tří měsíců od zveřejnění zápisu usnesení valné hromady v obchodním rejstříku, jinak zaniká. Hlavní akcionář musí o uplatnění práva na dorovnání informovat akcionáře společnosti shodným způsobem pro svolání valné hromady. Pokud by hlavní akcionář protiplnění minoritním akcionářům nedorovnal, má každý minoritní akcionář právo zahájit řízení o přezkumu přiměřenosti protiplnění soudem.⁹¹

Vzhledem k rozšířené litispendenci dle ustanovení § 83 odst. 2 písm. c) OSŘ by po zahájení řízení jedním minoritním akcionářem měla být všechna později zahájená řízení zastavena. Nejvyšší soud však v usnesení ze dne 28. 3. 2023, sp. zn. 27 Cdo 2169/2022, konstatoval: „*Smysl a účel právní úpravy § 390 ZOK ve spojení s § 83 odst. 2 písm. c) a § 159a odst. 2 OSŘ vyžaduje, aby o všech žalobách podaných jednotlivými vytěsněnými vlastníky (o všech věcech) probíhalo (ze zákona) jediné společné řízení ústící v jedno konečné rozhodnutí o věci samé.*“ Na každého minoritního akcionáře, který podá žalobu na dorovnání protiplnění proti hlavnímu akcionáři, by se tak dle Nejvyššího soudu mělo nahlížet jako na žalobce a o zahájených řízeních by se mělo vést společné řízení ex lege.

2.1.1.4 Ostatní

V neposlední řadě ustanovení § 83 odst. 2 písm. d) zakotvuje aplikaci překážky litispendence i na řízení o dalších věcech stanovených zvláštním právním předpisem, přičemž komentářová literatura jako příklad uvádí ustanovení § 24 a 48 zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách (dále jen „zákon o veřejných dražbách“),⁹² s odkazem na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2005, sp. zn. 21 Cdo 1002/2005. Dle právního názoru Nejvyššího soudu uvedeného ve zmíněném usnesení „*ustanovení § 83 odst. 2 písm. d) OSŘ brání tomu, aby ve věci určení neplatnosti veřejné dražby probíhala u soudu proti těmž žalovanému (stejným žalovaným) další řízení o žalobě jiných žalobců o určení neplatnosti stejné veřejné dražby, vycházející z téhož stavu jako dříve zahájené řízení*“.

Nejvyšší soud dále v Rozsudku sp. zn. 29 Cdo 1361/2009 ze dne 27. 1. 2011 doplňuje: „*Překážka litispendence v řízení o určení neplatnosti veřejné nedobrovolné dražby podle § 48*

⁹¹ Věcná legitimace zahájit řízení tedy nenáleží pouze tomu akcionáři, který uplatnil právo na dorovnání u hlavního akcionáře, ale všem minoritním akcionářům.

⁹² DRÁPAL, Ljubomír. § 83 [Litispendence]. In: DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. Občanský soudní řád I, II. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 551, obdobně SVOBODA, Karel. § 83 [Překážka věci zahájené]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 9.

odst. 3, 4 a 5 VeřDr nastává ve smyslu § 83 odst. 2 písm. e) OSŘ⁹³ jen tehdy, jde-li v pozdějším řízení o neplatnost stejné veřejné dobrovolné dražby a účastní-li se všech (původního a pozdějších) řízení vždy navrhovatel dražby, vlastník nebo nositel jiného práva k předmětu dražby, dražebník a vydražitel.“

Nejvyšší soud tak využití překážky litispendence dle § 83 odst. 2 písm. d) OSŘ dovozuje z § 48 zákona o veřejných dražbách. Při pohledu na textaci daného ustanovení však podmínky pro uplatnění překážky rozšířené litispendence nalézt nelze. Ustanovení § 48 zákona o veřejných dražbách⁹⁴ stanoví, že právo zahájit řízení o neplatnosti dražby má: „Každý, do jehož práv bylo provedením dražby podstatným způsobem zasaženo a je dlužníkem, zástavcem, zástavním dlužníkem, účastníkem dražby, dražebním věřitelem nebo navrhovatelem.“ O možnosti aplikovat překážku litispendence však dané ustanovení nehovoří.

Komentářová literatura pak v rozporu s Nejvyšším soudem zastává názor, že v případě zahájení vícero řízení o neplatnosti dražby by soud měl postupovat v souladu s § 112 OSŘ a tato řízení spojit.^{95 96} Dle komentářové literatury by se totiž ustanovení § 83 odst. 2 písm. d) OSŘ mělo vykládat restriktivně, a pokud ustanovení odkazuje na zvláštní právní předpis, měl by příslušný právní předpis přímo stanovit, že se překážka litispendence aplikuje.⁹⁷ Vzhledem k tomu, že ustanovení § 24 a 48 zákona o veřejných dražbách nespecifikují, že by u soudu nešlo vést vícero řízení jiných žalobců požadujících z téhož jednání nebo stavu stejné nároky vůči stejnému žalovanému, překážka litispendence dle ustanovení § 83 odst. 2 písm. d) se neaplikuje.⁹⁸ Z výše uvedených důvodů nezbývá než s tímto názorem souhlasit.

2.1.2 Překážka res iudicata dle § 159a odst. 2 OSŘ

Překážka res iudicata stanoví závaznost výroku pravomocného rozsudku pro všechny účastníky řízení. Ustanovení § 159a odst. 2 OSŘ upravuje překážku věci rozhodnuté a ve spojení s ustanovením § 83 odst. 2 OSŘ ji ve věcech uvedených právě v § 83 odst. 2 OSŘ rozšiřuje vedle účastníků řízení právě i na další osoby oprávněné proti žalovanému pro stejné nároky ze stejného

⁹³ Dle aktuálního znění se jedná o § 83 odst. 2 písm. d) OSŘ.

⁹⁴ Obdobně i ustanovení § 24 zákona o veřejných dražbách.

⁹⁵ LÍZNEROVÁ, Jana. § 24 [Zmaření a neplatnost dražby]. In: RAKOVSKÝ, Adam, LÍZNEROVÁ, Jana, HAŠČÁK, Josef. Zákon o veřejných dražbách. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 321–323.

⁹⁶ Shodně i PETROV KŘIVÁČKOVÁ, Jana, HAMULÁKOVÁ, Klára. *Reprezentativní žaloba v českém civilním procesu*, s. 55–56.

⁹⁷ Nejvyšší soud vyjádřil obdobný názor v usnesení sp. zn. 29 Odo 1019/2006 ze dne 10.4.2008, zde však Nejvyšší soud rozhodoval o dorovnání protiplnění.

⁹⁸ LÍZNEROVÁ, Jana. § 24 [Zmaření a neplatnost dražby]. s. 321–323.

jednání nebo stavu. Obdobně jako v případě překážky litispendence se jedná o neodstranitelnou vadu řízení, kterou soud zkoumá v průběhu celého řízení, a v případě jejího zjištění musí soud řízení v souladu s § 104 odst. 1 OSŘ zastavit.

Pokud je žaloba účastníka zastavena z důvodu překážky rozšířené litispendence, respektive rozšířené res iudicata, vzniká otázka, jestli mohou takoví účastníci přistoupit k výkonu pravomocného rozhodnutí sami, pokud žalovaný uložené povinnosti nesplní a žalobce zájem na vymáhání rozsudku neprojevuje. Bohužel vykonávací a exekuční řízení možnost zahájení řízení třetí osobou, v jejíž prospěch není daný exekuční titul, nezná. Ochrana těchto osob je tak v podstatě znemožněna.⁹⁹

S ohledem na výše uvedené lze uzavřít, že případy použití rozšířené překážky litispendence a rozšířené překážky res iudicata jsou s ohledem na právo na spravedlivý proces dle čl. 36 Listiny problematické. Soudy na tuto situaci zareagovaly a v některých situacích dovodily, že další žalobci, kteří podávají pozdější návrh na zahájení řízení tímto úkonem, k řízení přistupují, a stávají se tak účastníky řízení ex lege.¹⁰⁰ K zajištění právní jistoty a obecně práva na spravedlivý proces je však potřeba přijmout komplexnější úpravu hromadných žalob, která bude upravovat zejména postavení těchto dalších osob, respektive členů skupiny.

2.2 Návrh zákona o hromadném občanském řízení soudním

Poprvé lze v kontextu české legislativy hovořit o nástrojích kolektivní ochrany práv v souvislosti s přijetím zákona č. 151/2002 Sb. Tím s účinností od 1. ledna 2003 došlo k novelizaci zákona o ochraně spotřebitele.¹⁰¹ Novela přidala k ustanovení § 25 zákona o ochraně spotřebitele zdánlivě nenápadný druhý odstavec.¹⁰² Touto změnou, jíž se mimo jiné nevěnuje dokonce ani příslušná důvodová zpráva, bylo sdružením spotřebitelů a jiným právnickým osobám založeným k ochraně spotřebitele přiznáno právo podat návrh na zahájení řízení u soudu o zdržení se

⁹⁹ WINTEROVÁ, Alena. *Hromadné žaloby (procesualistický pohled)*. s. 26

¹⁰⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 19. 3. 2009, sp. zn. IV. ÚS 1106/08, nebo rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 10. 4. 2008, sp. zn. 29 Odo 1019/2006, anebo ze dne 26. 10. 2010, sp. zn. 29 Cdo 3856/2010.

¹⁰¹ § 25 odst. 2 zákona o ochraně spotřebitele: *Návrh na zahájení řízení u soudu o zdržení se protiprávního jednání ve věci ochrany práv spotřebitelů může podat a účastníkem takového řízení může být*
a) *sdružení nebo profesní organizace, jež mají oprávněný zájem na ochraně spotřebitele, nebo*
b) *subjekt uvedený v seznamu osob oprávněných k podání žalob na zdržení se protiprávního jednání v oblasti ochrany práv spotřebitelů (dále jen „seznam oprávněných osob“), aniž je dotčeno právo soudu přezkoumat, zda návrh na zahájení řízení byl podán oprávněným subjektem.*

¹⁰² Ustanovení § 25 odst. 2 zákona o ochraně spotřebitele: *„(2) Návrh na zahájení řízení u soudu o zdržení se protiprávního jednání ve věci ochrany práv spotřebitelů může podat a účastníkem takového řízení může být i sdružení, v jehož stanovách jsou uvedeny tyto cíle.“*

protiprávního jednání ve věci ochrany práv spotřebitelů. Pozdější novelou zákona o ochraně spotřebitele¹⁰³ došlo pouze ke specifikaci subjektů, které mohou podat návrh na zahájení řízení u soudu o zdržení se protiprávního jednání, a to na základě směrnice o žalobách na zdržení se jednání v oblasti ochrany zájmů spotřebitelů.¹⁰⁴ Ačkoliv následně došlo k pokusům představit komplexní úpravu kolektivní ochrany práv, ani jeden z návrhů, který by vyhověl požadavkům v pořadí již druhé evropské směrnice zabývající se kolektivních ochranou práv¹⁰⁵, celým legislativním procesem nakonec neprošel.¹⁰⁶

Směrnice o zástupných žalobách přitom významně rozvíjí prostředky ochrany kolektivních zájmů, a tedy i zvyšuje požadavky kladené na členské státy Evropské unie. Právě tyto požadavky a jejich zakomponování do právního řádu jsou předmětem odborných i laických, ale v obou případech většinou vášnivých debat, které nejen v České republice ztěžují přijetí příslušné implementační normy.¹⁰⁷ V době přípravy této práce je proto faktem, že Česká republika v rozporu se směrnicí neprovedla implementaci včas (do 25. prosince 2022) ani nevyhověla požadavkům na účinnost implementační normy (25. června 2023).¹⁰⁸ Nicméně aktuálně na projednání v druhém čtení čeká návrh zákona o hromadném občanském řízení soudním¹⁰⁹, jemuž se bude věnovat následující kapitola.

2.2.1 Oblast působnosti

Směrnice o zástupných žalobách požaduje, aby zástupné žaloby byly jako nástroj použitelné ve věcech porušení práv garantovaných předpisy uvedenými v příloze I této

¹⁰³ Zákon č. 229/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/27/ES ze dne 19. května 1998 o žalobách na zdržení se jednání v oblasti ochrany zájmů spotřebitelů.

¹⁰⁵ Směrnice o zástupných žalobách.

¹⁰⁶ VLÁDA. *Vládní návrh zákona o hromadném řízení, Důvodová zpráva*. Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2020. Sněmovní tisk 775/0, 8. volební období. Dostupné také z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=9&CT=35&CT1=0>. Návrh zákona rozeslán poslancům rozeslán jako tisk 775/0 dne 6. 3. 2020. Projednávání sněmovního tisku však bylo ukončeno s koncem volebního období.

VLÁDA. *Vládní návrh zákona o hromadném řízení*. Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2021. Sněmovní tisk 35/0, 9. volební období. Dostupné také z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=9&CT=35&CT1=0> - Návrh zákona rozeslán poslancům dne 11. 11. 2021. Návrh zákona však byl vzat zpět 7. 1. 2022.

¹⁰⁷ Dle oficiálního webového portálu Evropské unie směrnice o zástupných žalobách nebyla provedena například v Německu, Estonsku či Lotyšsku- viz National transposition. Online. Eur-lex.europa.eu. [cit. 2023-11-24]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/NIM/?uri=CELEX:32020L1828>

¹⁰⁸ Čl. 24.1 Směrnice o zástupných žalobách.

¹⁰⁹ Návrh zákona o hromadném občanském řízení soudním.

směrnice.¹¹⁰ Předkladatel návrhu zákona o hromadném občanském řízení se však při vymezení okruhu vztahů, na něž úprava hromadných žalob dopadá, vydal jinou cestou. Namísto výčtu právních norem je proto okruh těchto vztahů definován postavením stran sporu, který může být projednán a rozhodnut soudem v hromadném řízení. Soudy by tak v hromadném řízení dle návrhu zákona o občanském hromadném řízení soudním mohly projednat a rozhodnout spory mezi podnikateli a spotřebiteli.¹¹¹ Oproti směrnici o zástupných žalobách a vyžadovanému standardu tedy předkladatel zákona zvolil obecnější a také širší oblast působnosti, což však sama Směrnice o zástupných žalobách připouští.¹¹² Předkladatel zvolený rozsah působnosti hodnotí jako lépe odpovídající podmínkám českého procesního práva.¹¹³ Pokrytí všech sporů mezi podnikateli a spotřebiteli je zároveň vhodnějším řešením i z praktického hlediska. Rozsah působnosti totiž nebude nutné měnit při jakékoliv případné změně obsahu přílohy I Směrnice o zástupných žalobách či právních předpisů, na které odkazuje.

Na druhou stranu návrh zákona o hromadném občanském řízení soudním i nadále opomíjí některé oblasti, v nichž by se použití hromadných žalob nabízelo. Jedná se například o pracovněprávní spory či uplatnění nároků osob, jež se staly obětí diskriminačního zacházení.

Za pozornost stojí rovněž stanovení věcné a místní příslušnosti k hromadnému řízení. Předkladatel zvolil řešení, při němž veškerá hromadná řízení budou projednána před jedním soudem, a to Městským soudem v Praze¹¹⁴. Dle názoru autorky lze důvodně očekávat, že koncentrací všech hromadných řízení u jednoho soudu v důsledku dojde k lepší připravenosti soudu na specifika hromadného řízení a konzistenci ve výkladu dotčených procesních i hmotněprávních norem. Obavy ohledně zahlcenosti soudu přitom nejsou na místě. Například v Polsku, které má zhruba čtyřnásobek populace České republiky a jehož úpravě hromadných řízení se tato práce rovněž věnuje, bylo od roku 2011 do roku 2016 podáno 188 žalob, což odpovídá zhruba 31 žalobám za rok.¹¹⁵ Těmto závěrům shodně nasvědčují i prognózy vyjádřené předkladatelem v důvodové zprávě návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním, dle

¹¹⁰ Čl. 2 Směrnice o zástupných žalobách.

¹¹¹ Ustanovení § 4 návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním.

¹¹² Bod 18 odůvodnění Směrnice o zástupných žalobách.

¹¹³ Bod 5.3, 3. důvodové zprávy k návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním.

¹¹⁴ Ustanovení § 6 návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním.

¹¹⁵ British Institute of International and Comparative Law. *COLLECTIVE REDRESS POLAND*. [Online]. British Institute of International and Comparative Law s. 15. [cit. 2023-11-16]. Dostupné z: https://www.collectiveredress.org/documents/23_poland_report.pdf

nichž lze dle konzervativního scénáře očekávat 5-10, podle vyváženého 20 a dle progresivního 40 hromadných žalob ročně.¹¹⁶

2.2.2 Oprávněné subjekty

Zatímco žalovaného není třeba v hromadném řízení jakkoliv blíže specifikovat – v zásadě jím bude osoba, kterou by ve stejné věci bylo možné žalovat i v individuálním řízení, žalobcem může být pouze právnická osoba, která je zapsána do seznamu oprávněných osob podle zákona o ochraně spotřebitele, nebo společně více takovýchto osob.¹¹⁷ Seznamem se míní jak evropský seznam oprávněných osob, tak český seznam oprávněných osob.¹¹⁸ Podmínky pro zapsání do českého seznamu oprávněných osob se přitom prakticky neliší od podmínek stanovených směrnicí o zástupných žalobách¹¹⁹. Oprávněnou osobou tak může být pouze osoba splňující kumulativně následujících sedm kritérií: i) založení v souladu s právními předpisy České republiky, ii) aktivní působení v oblasti ochrany zájmu spotřebitelů po dobu alespoň 12 měsíců, iii) oprávněný zájem na ochraně spotřebitelů plynoucí ze zakladatelského právního jednání, iv) založení nikoliv za účelem vytváření zisku, v) nebylo proti ní vydáno rozhodnutí o úpadku, vi) nezávislost a absence vlivu jiných osob, které mají hospodářský zájem na podání žaloby, a vii) povinnost informovat veřejnost o skutečnostech dokládající splnění ostatních podmínek.

Ačkoliv to Směrnice o zástupných žalobách připouští¹²⁰, návrh zákona o hromadném občanském řízení soudním nepočítá s možností jakéhokoliv subjektu veřejného práva (například dozorového orgánu na spotřebitelském trhu) v postavení oprávněné osoby, resp. žalobce v hromadném řízení.

Úzké vymezení oprávněných osob toliko na etablované neziskové spotřebitelské organizace je jedním z opatření, které má zejména mitigovat rizika zneužití institutu hromadných

¹¹⁶ Bod 7.3 Důvodové zprávy k návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním.

¹¹⁷ Ustanovení § 8 návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním.

¹¹⁸ Ustanovení § 25 odst. 2 písm. a), resp. b) zákona o ochraně spotřebitele ve znění dle VLÁDA. *Vládní návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o hromadném občanském řízení soudním*. Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2023. Sněmovní tisk 524/0, 9. volební období. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=9&CT=524&CT1=0>

¹¹⁹ Srov. podmínky čl. 4 odst. 3 Směrnice o zástupných žalobách a ustanovení § 25a odst. 1 zákona o ochraně spotřebitele ve znění dle VLÁDA. *Vládní návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o hromadném občanském řízení soudním*.

¹²⁰ čl. 4 odst. 7 Směrnice o zástupných žalobách.

žalob v konkurenčním boji podnikatelských subjektů¹²¹, jež jsou známa například ze Spojených států amerických.

Oprávněná osoba, která podá návrh a stane se žalobcem, dále jedná vlastním jménem v zájmu skupiny. Jako žalobce je dále povinna v hromadném řízení jednat mimo jiné s řádnou péčí či obstarávat podklady a důkazy svědčící ve prospěch ochrany tvrzených práv nebo oprávněných zájmů skupiny.¹²² Z poškozených spotřebitelů tedy snímá veškerá rizika spojená s případným neúspěchem ve věci a řízení vede výlučně na svoje náklady.

I přes podmínku aktivního působení v oblasti ochrany zájmu spotřebitelů a erudice nejvýznamnějších spotřebitelských organizací v oblasti spotřebitelského práva¹²³ musí být spotřebitelské organizace v postavení žalobce zastoupeny advokátem.¹²⁴ Tuto podmínku Směrnice o zástupných žalobách nestanoví. Vzhledem k deklarované minimalistické implementaci¹²⁵ a relativní výjimečnosti institutu povinného zastoupení v soukromoprávních řízeních tak může být zvolené řešení překvapivé. Na jedné straně se jedná o záruku, že práva spotřebitelů budou v hromadném řízení hájena profesionálem, na druhé straně jde o náklady, které musí oprávněná osoba vynakládat již od úplného počátku řízení, přičemž v případě neúspěchu ve věci jdou plně k její tíži.

2.2.3 Žaloba na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů, hromadná žaloba a roztržitost úpravy

Směrnice o zástupných žalobách členským státům stanoví povinnost zajistit, aby měly oprávněné subjekty právo domáhat se alespoň opatření na zdržení se jednání a opatření ke zjednání nápravy.¹²⁶ Tato opatření se Ministerstvo spravedlnosti jako předkladatel návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním a návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o hromadném občanském řízení soudním, rozhodlo implementovat v různých právních předpisech. Opatření na zdržení se jednání bylo současným návrhem vtěleno v podobě žaloby na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů do OSŘ¹²⁷, zatímco opatření ke

¹²¹ Bod 2.4 důvodové zprávy k návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním.

¹²² Ustanovení § 9 odst. 1 a odst. 3 návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním.

¹²³ Dokladem je například činnost spotřebitelské organizace dTest, o. p. s. a její činnost v podobě vedení spotřebitelské právní poradny, mediační služby VašeStížnosti.cz a dále edukační činnost v podobě vydávání tiskových zpráv či článků se spotřebitelskou tematikou dostupné na www.dtest.cz.

¹²⁴ Ustanovení § 14 návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním.

¹²⁵ Bod 5.3 odst. 2 Důvodové zprávy k návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním.

¹²⁶ Čl. 7 Směrnice o zástupných žalobách.

¹²⁷ Ustanovení § 181 až 194 OSŘ, ve znění dle VLÁDA. *Vládní návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o hromadném občanském řízení soudním.*

zjednání nápravy implementuje návrh zákona o hromadném občanském řízení soudním, přičemž jej definuje jako hromadnou žalobu. Definice oprávněného subjektu ve smyslu Směrnice o zástupných žalobách a mimo jiné také předpoklady jeho akreditace jsou pak stanoveny v návrhu novely zákona o ochraně spotřebitele.¹²⁸ Nutno dodat, že Směrnice o zástupných žalobách rozlišuje ještě mezi vnitrostátní a přeshraniční zástupnou žalobou¹²⁹, kterou definuje jako zástupnou žalobu podanou oprávněným subjektem v jiném členském státě, než je členský stát, v němž byl oprávněný subjekt určen.¹³⁰ Navrhovaná česká právní úprava však mezi těmito druhy zástupných žalob nečiní rozdíl, a to z hlediska definice oprávněných osob ani z jiného důvodu¹³¹.

Dle názoru autorky lze jen obtížně přijmout závěr prezentovaný v důvodové zprávě¹³², dle něhož implementací obou opatření (na zdržení se jednání a na zjednání nápravy) do jedné normy (zákon o hromadném občanském řízení soudním) by český spotřebitel pozbyl možnosti využívat současné procesní jednoduchosti dosavadního řízení o zástupné žalobě na zdržení se protiprávního jednání. Autorka je toho názoru, že specifika obou opatření by bylo možné dobře akcentovat i v rámci jednoho právního předpisu, přičemž takové řešení by bylo pravděpodobně přehlednější. Obdobný závěr lze učinit i o vyčlenění záležitostí týkajících se oprávněné osoby do zákona o ochraně spotřebitele (viz dále). Namísto toho, aby těžiště úpravy zástupných žalob bylo implementováno v jednom právním předpise, musí tedy adresát těchto norem pro alespoň základní orientaci v dané problematice zkoumat úpravu hned tří právních předpisů. Roztříštěnost úpravy lze proto hodnotit jako zcela nepraktickou, zvláště pokud se uvažuje, že se jedná o problematiku práv spotřebitelů, která by z povahy věci měla být koncipována s důrazem především na přehlednost a srozumitelnost.

Vzhledem k tomu, že opatření na zdržení se jednání v podobě žaloby na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů se ve své podstatě zásadně neliší od stávajícího návrhu na zahájení řízení u soudu o zdržení se protiprávního jednání ve věci ochrany práv spotřebitelů¹³³, a tedy nepřinášejí do českého právního řádu podstatnou změnu, zaměří se autorka v další části

¹²⁸ Zákon o ochraně spotřebitele, ve znění dle VLÁDA. *Vládní návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o hromadném občanském řízení soudním.*

¹²⁹ Čl. 3 bod 6) a 7) a dále čl. 6 Směrnice o zástupných žalobách.

¹³⁰ Čl. 3 bod 7) Směrnice o zástupných žalobách.

¹³¹ S ohledem na definici obsaženou v ustanovení § 2 odst. 1 písm. w) zákona o ochraně spotřebitele, ve znění dle VLÁDA. *Vládní návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o hromadném občanském řízení soudním.*

¹³² Bod 2.2. důvodové zprávy k návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním.

¹³³ Ve smyslu ustanovení § 25 zákona o ochraně spotřebitele.

kapitoly převážně na institut hromadných žalob ve smyslu zákona o hromadném občanském řízení soudním, respektive na jeho vybrané aspekty.

2.2.4 Hromadná žaloba jako opatření ke zjednání nápravy

Opatření ke zjednání nápravy má umožnit uložení povinnosti poskytnout dotčeným spotřebitelům nápravu, kterou může být náhrada škody, oprava, výměna, snížení ceny, ukončení smlouvy nebo vrácení zaplacené ceny.¹³⁴ Návrh zákona o hromadném občanském řízení soudním tento požadavek implementuje tím, že stanoví, že návrhem na zahájení hromadného řízení (hromadnou žalobou) se lze domáhat splnění povinnosti nebo určení, zda tu právní poměr nebo právo je či není.¹³⁵

Směrnice o zástupných žalobách dále umožňuje členským státům poměrně široký prostor pro uvážení při stanovení podmínek, za nichž mohou spotřebitelé vyjádřit svou vůli ohledně své účasti na hromadném řízení, resp. zda si přejí být vázáni výsledkem žaloby. Členské státy tedy především určují, zda spotřebitelé budou svoji vůli vyjadřovat konkludentně či výslovně a v jaké fázi řízení tak učiní.¹³⁶ Pro přeshraniční zástupné žaloby však Směrnice o zástupných žalobách vyžaduje režim opt-in, respektive nutnost výslovně vyjádřit vůli být zastoupen se týká těch spotřebitelů, kteří nemají obvyklý pobyt v členském státě soudu, u něhož byla zástupná žaloba podána.¹³⁷

Právě ustanovení čl. 9 Směrnice o zástupných žalobách členským státům Evropské unie skýtá možnost významně ovlivnit podobu hromadného řízení na jejich území prostřednictvím uplatnění buď přihlašovacího (opt-in), či odhlašovacího řízení (opt-out).

2.2.5 Přihlašovací řízení

Návrh zákona o hromadném občanském řízení soudním beze zbytku uplatňuje přihlašovací režim. Člen skupiny se tedy může do hromadného řízení přihlásit od okamžiku zahájení hromadného řízení přihláškou.¹³⁸ Za přihlášku však bude považován i písemný souhlas se zahájením hromadného řízení udělený před podáním hromadné žaloby, který žalobce k

¹³⁴ Čl. 9. bod 1 Směrnice o zástupných žalobách.

¹³⁵ § 2 písm. a) návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním.

¹³⁶ Čl. 9. bod 2 Směrnice o zástupných žalobách.

¹³⁷ Čl. 9. bod 3 Směrnice o zástupných žalobách.

¹³⁸ § 31 odst. 1 návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním.

hromadné žalobě připojí.¹³⁹ Možnost přihlásit se k hromadnému řízení je pak ohraničena lhůtou, kterou určí soud v usnesení o přípustnosti hromadné žaloby.¹⁴⁰ Lhůta činí alespoň 2 měsíce, nejvýše však 4 měsíce od uveřejnění pravomocného usnesení o přípustnosti hromadné žaloby v rejstříku hromadných řízení.¹⁴¹ Pro samotné přihlášení má dotčená osoba na výběr dvě možnosti. Přihlášku může učinit buď oznámením u žalobce prostřednictvím formuláře Ministerstva spravedlnosti, nebo ji včas podá soudu, který vede hromadné řízení v prvním stupni.¹⁴² Ohledně náležitostí přihlášky návrh zákona o hromadném občanském řízení soudním stanoví požadavek identifikace člena skupiny, hromadného řízení a popis, čeho se člen skupiny domáhá. Dále musí přihláška obsahovat skutková tvrzení a důkazy osvědčující splnění předpokladů členství ve skupině, přičemž musí být rovněž podepsána a datována.¹⁴³ Jestliže některá z přihlášek trpí vadou, pak je úkolem žalobce, nikoliv soudu, vyzvat příslušného člena skupiny k opravě v k tomu určené lhůtě, a to i v případě, kdy je přihláška adresována přímo soudu, neboť ten ji v souladu s ustanovením § 32 odst. 2 návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudu nepřezkoumává. Jedná se tak o vcelku netradiční pojetí, kdy je žalobce povinen činit úkony, jež svojí povahou jinak zpravidla spadají do působnosti orgánů veřejné moci. Otázky vzbuzuje také načasování jednotlivých úkonů v souvislosti s přihláškami členů skupiny. Po uplynutí lhůty pro přihlašování soud předá přihlášky, které obdržel, postupem naznačeným výše a v témže okamžiku by měl žalobce rovněž předat seznam zúčastněných členů skupiny¹⁴⁴. Objektivně však žalobce nemůže tento seznam soudu předat dříve, než od soudu obdrží jemu adresované přihlášky a od členů skupiny zase opravené přihlášky, resp. od marného uplynutí lhůty stanovené k odstranění vad přihlášky. Z těchto důvodů by proto dle názoru autorky bylo vhodné okamžik předání přihlášek ze strany soudu a povinnost předání seznamu zúčastněných členů skupiny časově odlišit.

Přihlášením do hromadného řízení vznikají v souladu s § 37 návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním členovi skupiny procesní práva zúčastněného člena skupiny. Ta zahrnují právo vzít zpět svoji přihlášku, právo vyjádřit se k jeho předmětu nebo průběhu, právo na informace o jeho průběhu, právo nahlížet do spisu, právo podávat námitky proti návrhu smíru, návrhu na změnu hromadné žaloby nebo návrhu na její zpětvzetí a právo vyjádřit se k

¹³⁹ § 31 odst. 2 návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním.

¹⁴⁰ § 18 odst. 1 písm. d) návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním.

¹⁴¹ § 18 odst. 1 písm. d), druhá věta, návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním.

¹⁴² § 32 odst. 1 a 2 návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním.

¹⁴³ § 33 návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním.

¹⁴⁴ § 38 návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním.

odvolání.¹⁴⁵ Zúčastněný člen skupiny tedy disponuje procesními právy, aniž by byl účastníkem či vedlejším účastníkem hromadného řízení.¹⁴⁶

Vzhledem k tomu, že žalobce nemůže ovlivnit, kdo se k hromadnému řízení přihlásí, potažmo koho má v hromadném řízení zastupovat, je mu dáno právo navrhnout soudu, aby rozhodl o vyloučení osoby, která nespĺňuje předpoklady členství ve skupině, ze seznamu zúčastněných členů skupiny.¹⁴⁷ Jak plyne z dikce dotčeného ustanovení, žalovaný tímto právem nedisponuje. Ačkoliv se lze domnívat, že by tím žalovaný získal nástroj, jak poměrně účinně paralyzovat hromadné řízení průtahy, jedná se o zjevnou asymetrii v procesních právech žalobce a žalovaného.

2.2.6 Přípustnost řízení

Návrh zákona o hromadném občanském řízení soudním stanovuje nad rámec obecných podmínek řízení a náležitostí návrhu dle OSŘ zvláštní podmínky ve vztahu k náležitostem hromadné žaloby a její přípustnosti. Zkoumání přípustnosti pak tvoří certifikační část řízení předcházející řízení ve věci samé, během níž by měl soud ověřit, že žalobu podala oprávněná osoba jednající v zájmu skupiny, a nikoliv ve střetu zájmů, že skupina má alespoň 20 členů, že tvrzená práva nebo oprávněné zájmy členů skupiny jsou založeny na podobném skutkovém základu, žaloba nebyla podána ve zneužívajícím úmyslu a není financována třetí osobou, která je konkurentem žalovaného, je na žalovaném závislá nebo která nepřiměřeně ovlivňuje žalobce způsobem, který by poškodil zájmy skupiny.¹⁴⁸ Autorka se bude dále věnovat dvěma podmínkám přípustnosti blíže.

2.2.7 Podobný skutkový základ

Tvrzenými právy nebo oprávněnými zájmy členů skupiny, jež jsou založeny na podobném skutkovém základě, se rozumějí rozhodné skutečnosti, které jsou stejné nebo které jsou podobné do té míry, že je účelné, aby práva nebo oprávněné zájmy založené na těchto rozhodných skutečnostech byly projednány a rozhodnuty v hromadném řízení.¹⁴⁹ Uvedená definice naznačuje, že zpravidla půjde o kombinaci více faktorů například o časovou souvislost,

¹⁴⁵ § 11 návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním.

¹⁴⁶ § 10 návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním.

¹⁴⁷ § 40 návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním.

¹⁴⁸ § 15 návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním.

¹⁴⁹ § 2 písm. b) návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním.

totožnost žalovaného, právní důvod nároku apod., které dohromady ve svém celku utvoří obraz o účelnosti projednání v hromadném řízení. Naopak přítomnost pouze jednoho z těchto faktorů (například totožnosti žalovaného) zpravidla neobstojí. Zároveň je zřejmé, že v hromadném řízení může být rozhodnuto o nárocích, které vznikly z jiného právního důvodu. Představit si lze případ, kdy podnikatel vyrábí a prodává zboží, které se vyznačuje vadami, pro něž dojde u několika spotřebitelů ke vzniku škody na majetku. Na základě uvedené definice se autorka domnívá, že by v takovém případě mohlo být vedeno jedno hromadné řízení jednak o právech spotřebitelů, u nichž sice vadný výrobek nezpůsobil škodu na majetku, ale kteří uplatnili právo z vadného plnění, například odstoupili od smlouvy a domáhají se vrácení zaplacené kupní ceny, a jednak těch, u nichž ke škodě na majetku došlo, a z toho důvodu se navíc domáhají náhrady způsobené škody.

2.2.8 Minimální počet členů skupiny

Návrh zákona pro přípustnost žaloby vyžaduje, aby skupina měla alespoň 20 členů. Pro posouzení přípustnosti žaloby není dle interpretace obsažené v důvodové zprávě zapotřebí, aby žalobce doložil 20 konkrétních osob, o jejichž právech má být v žalobě rozhodnuto, ale postačí, pokud bude například jen z okolností zřejmé, že v dané věci bylo dotčeno právo alespoň uvedeného počtu osob.¹⁵⁰ Požadovaný počet členů skupiny je pak nicméně nutné naplnit při předložení seznamu zúčastněných členů skupiny, jinak soud hromadné řízení zastaví.¹⁵¹ Stanovení minimálního počtu spotřebitelů jako nezbytný předpoklad řízení o hromadné žalobě nevylučuje ani Směrnice o zástupných žalobách.¹⁵² Na druhé straně je třeba uvážit, že v řadě zemí je toto kritérium stanoveno podstatně mírněji, a to i přesto, že se jedná o země s výrazně větším počtem obyvatel, a tedy s větší pravděpodobností většího počtu dotčených osob.¹⁵³ Autorka je toho názoru, že minimální počet zúčastněných členů skupiny je v návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním stanoven příliš přísně. Předkladatel se v návrhu dostatečně nevyrovnává ani s odpovědí na otázku, proč je právě 20 dotčených osob potřeba k

¹⁵⁰ Důvodová zpráva k ustanovení § 15 návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním.

¹⁵¹ § 39 návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním.

¹⁵² Z preambule v bodě 12 Směrnice o zástupných žalobách: „Členské státy by například měly mít možnost rozhodnout o požadovaném stupni podobnosti jednotlivých nároků nebo **minimálním počtu spotřebitelů, jichž se zástupná žaloba na vydání opatření ke zjednání nápravy týká**, aby případ mohl být přijat k projednávání jako zástupná žaloba.“

¹⁵³ Důvodová zpráva k ustanovení § 15 návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním uvádí, že například Francie odůvodňuje vedení hromadného řízení u případů s alespoň dvěma spotřebiteli.

vedení hromadného řízení, když výhody hromadného řízení se mohou teoreticky projevovat již od dvou obdobných případů vztahujících se k jednání téhož podnikatele. Autorka si proto klade otázku, proč by nemělo být vedeno hromadné řízení s účastí 10 či 19 dotčených osob. Vzhledem ke specifickým každého případu by se proto jako ideální jevílo řešení ponechat rozhodnutí v kompetenci soudu, který by zvážil, zda je v konkrétním případě účelné vést hromadné řízení či nikoliv.

2.2.9 Financování

Financování hromadných žalob je nezdědka problematickým aspektem v diskusi o nastavení systému hromadného řízení a vyvolává obavy ohledně možného zneužití tohoto institutu.¹⁵⁴ Směrnice o zástupných žalobách proto členským státům ukládá, aby pravidla pro „*financování třetími stranami, které mají na podání nebo na výsledku zástupné žaloby na vydání opatření ke zjednání nápravy hospodářský zájem, neodklonilo zástupnou žalobu od ochrany kolektivních zájmů spotřebitelů.*“¹⁵⁵ Pravidla pro financování hromadné žaloby by proto měla zajistit zejména, aby:

- oprávněná osoba nebyla ve svých rozhodnutích například při jednání o smíru nadměru ovlivněna třetí stranou způsobem, který by poškodil kolektivní zájmy spotřebitelů, jichž se zástupná žaloba týká;
- zástupná žaloba nebyla zneužita v konkurenčním boji;
- oprávněné subjekty byly povinny transparentně prokázat původ financování a jeho přehled předložit soudu.¹⁵⁶

Uvedené podmínky předkladatel implementuje především v podobě předpokladů pro zápis osoby na seznam oprávněných osob (podmínky aktivního působení v oblasti ochrany zájmů spotřebitelů, účel plynoucí ze zakladatelského právního jednání, nezisková povaha subjektu, nezávislost¹⁵⁷) a přípustnosti žaloby (jednání v zájmu skupiny, absence střetu zájmů

¹⁵⁴ Obavy ohledně zneužití hromadných žalob lze demonstrovat zejména ve stanoviscích zaslaných sdruženími podnikatelů v připomínkovém řízení například Svazem průmyslu a dopravy České republiky ze dne 18. ledna 2023 či Hospodářskou komorou České republiky rovněž ze dne 18. ledna 2023, dostupné z <https://odok.cz/portal/veklep/material/pripominky/KORNCMALVTYM/>

¹⁵⁵ Čl. 10, bod 1 Směrnice o zástupných žalobách.

¹⁵⁶ Čl. 10, bod 2 a 3 Směrnice o zástupných žalobách.

¹⁵⁷ § 25a odst. 1 písm. b), c), d), f) zákona o ochraně spotřebitele, ve znění dle VLÁDA. *Vládní návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o hromadném občanském řízení soudním.*

zneužívajícího úmyslu a financování třetí osobou, která je konkurentem žalovaného a nepřiměřeně ovlivňuje žalobce¹⁵⁸).

Pravidla pro financování hromadných řízení však v sobě musejí zahrnovat kromě řady opatření proti zneužití tohoto institutu také mechanismy, které neziskovým spotřebitelským organizacím umožní se procesu účastnit i s ohledem na jejich omezené finanční možnosti. Dle Směrnice o zástupných žalobách proto mají členské státy povinnost zajistit, aby náklady řízení spojené se zástupnými žalobami oprávněným subjektům nebránily v účinném výkonu jejich práva podat hromadnou žalobu, a to prostřednictvím opatření, která mohou zahrnovat například veřejné financování včetně strukturální podpory pro oprávněné subjekty, omezení platných soudních nebo správních poplatků nebo zajištění přístupu k právní pomoci.¹⁵⁹ Pomoc oprávněným subjektům ve smyslu čl. 20 Směrnice o zástupných žalobách návrh zákona o hromadném občanském řízení soudním implementuje v podobě osvobození od soudního poplatku¹⁶⁰ a rovněž ve stanovení odměny žalobce z přisouzeného plnění¹⁶¹.

2.2.10 Smír

Směrnice o zástupných žalobách stanoví podmínky, za nichž může být řízení ukončeno smírem.¹⁶² Návrh zákona o hromadném občanském řízení soudním tyto podmínky promítá v hlavě III dílu 1. Předpokladem smíru je společný návrh účastníků řízení, který se zveřejňuje v rejstříku hromadných žalob, ledaže se účastníci dohodnou na jeho neuveřejnění. V takovém případě má však žalobce povinnost seznámit zúčastněné členy skupiny s jeho obsahem.¹⁶³ K návrhu smíru může zúčastněný člen skupiny podat námitku, a to ve lhůtě 15 dnů od jeho uveřejnění v rejstříku hromadných řízení, resp. od okamžiku, kdy byl s návrhem smíru seznámen.¹⁶⁴ O návrhu smíru rozhoduje soud usnesením poté, kdy jsou návrh a případné připomínky projednány a posouzeny.¹⁶⁵ Zúčastněný člen, který podal proti návrhu smíru námitku, které nebylo vyhověno, může následně vzít svoji přihlášku k hromadnému řízení

¹⁵⁸ § 15 písm. b), e), f) návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním.

¹⁵⁹ Čl. 20, bod 1 a 2 Směrnice o zástupných žalobách.

¹⁶⁰ § 11 odst. 2 písm. u) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění dle VLÁDA. *Vládní návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o hromadném občanském řízení soudním.*

¹⁶¹ § 64 a násl. návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním.

¹⁶² Čl. 11 Směrnice o zástupných žalobách.

¹⁶³ § 49 návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním.

¹⁶⁴ § 50 návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním.

¹⁶⁵ § 51 a § 52 návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním.

zpět.¹⁶⁶ Soudem schválený smír má účinky vůči všem zúčastněným členům skupiny vyjma těch, kteří vzali svoji přihlášku zpět.¹⁶⁷

2.2.11 Náklady

V souladu se směrnicí o zástupných žalobách¹⁶⁸ platí pro hromadné řízení u sporných řízení běžná zásada „neúspěšný platí“. Zúčastněnému členovi skupiny pak lze uložit náhradu nákladů pouze v případě, že je způsobil svým zaviněním a jedná se o náklady, které by jinak nevznikly.¹⁶⁹

Mezi náklady řízení pak vedle nákladů dle občanského soudního řádu¹⁷⁰ patří také účelně vynaložené náklady související s příjmem přihlášek a vedením seznamu zúčastněných členů skupiny, náklady na uveřejňování informací o hromadném řízení a na předložení důkazních prostředků.¹⁷¹ Výslovné uvedení zejména nákladů na uveřejňování informací ve výčtu možných účelně vynaložených nákladů přináší jistotu pro oprávněné osoby, pro něž tyto náklady mohou znamenat značkou položku v celkovém objemu nákladů, a to zvláště v případech, kdy soud v usnesení o přípustnosti hromadné žaloby rozhodne o uveřejňování informací v souladu s § 84 návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním v celostátních nebo místních médiích, v rozhlasovém a televizním vysílání, na jiných internetových stránkách nebo jiným způsobem v místě obvyklým. I když tyto náklady budou oprávněné osobě v případě úspěchu nahrazeny, je pochybné, zda oprávněná osoba bude mít dostatečné prostředky na jejich uhrazení předem v průběhu řízení.

2.2.12 Zpřístupnění důkazů

Směrnice o zástupných žalobách stanoví, že členské státy mají povinnost zajistit, aby oprávněný subjekt mohl soudu navrhnout zpřístupnění důkazů žalovaným či třetí stranou.¹⁷² Za tímto účelem stanoví několik podmínek, které jsou předpokladem úspěšného návrhu. Především by měl žalobce nejprve sám předložit přiměřeně dostupné důkazy na podporu zástupné žaloby a poukázat na další důkazy, které má pod kontrolou žalovaný či třetí strana. Zároveň má ke

¹⁶⁶ § 53 návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním.

¹⁶⁷ § 54 návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním.

¹⁶⁸ Čl. 12 Směrnice o zástupných žalobách.

¹⁶⁹ § 62 odst. 2 návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním.

¹⁷⁰ § 137 a násl. OSŘ.

¹⁷¹ § 61 návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním.

¹⁷² Čl. 18 Směrnice o zástupných žalobách.

zpřístupnění důkazů dojít postupem souladným s platnými unijními a vnitrostátními procesními předpisy i pravidly důvěrnosti a přiměřenosti. Ekvivalentně má být povinnost zpřístupnění důkazů stanovena také vůči oprávněnému subjektu ve prospěch žalovaného.

Jedná se o úpravu, která představuje nástroj ke zmírnění informační asymetrie mezi účastníky řízení, která se výrazně projevuje nejen v prudce se vyvíjejícím odvětví digitálních technologií. Právě v této oblasti by bylo bez zpřístupnění důkazů pro oprávněné osoby velmi obtížné prokázat například porušení práv či oprávněných zájmů garantovaných předpisy na ochranu osobních údajů spočívající v nastavení algoritmů na sociálních sítích.

Předkladatel normu implementuje v podobě hlavy V návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním¹⁷³ s odkazem na ediční povinnost zakotvenou v občanském soudním řádu.¹⁷⁴ Tato ediční povinnost se však vztahuje výlučně k předložení listiny (§ 129 odst. občanského soudního řádu) či k povinnosti předložení předmětu k ohledání (§ 130 odst. 1 občanského soudního řádu), nikoliv tedy k jakémukoliv důkaznímu prostředku, jímž by bylo možné zjistit stav věcí. Autorka si nicméně v praxi nedokáže představit příklad důkazního prostředku, jehož předložení by bylo nutné požadovat od žalovaného či třetí osoby, který by zároveň nebyl listinou či nebyl způsobilý k ohledání¹⁷⁵, proto tento „nedostatek“ nelze návrhu zákona vyčítat.

2.2.13 Vztah hromadného řízení k jiným řízením

Vztah hromadného řízení k jinému hromadnému řízení je řešen v ustanovení § 25 návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním, který je implementací čl. 9 bodu 4 Směrnice. Autorka nenechává bez povšimnutí, že tento vztah doznal v průběhu připomínkového řízení k návrhu zákona radikální proměnu. Původní návrh předkladatele v § 32 stanovil překážku zahájeného řízení následovně: „*Pravomocné usnesení o přípustnosti hromadného řízení brání tomu, aby ve sporu o práva nebo oprávněné zájmy členů skupiny v rozsahu vymezeném v usnesení o přípustnosti hromadné žaloby probíhalo u soudu jiné hromadné řízení.*“ V důvodové zprávě k této verzi návrhu pak předkladatel překážku odůvodňuje tím, že při umožnění vedení

¹⁷³ § 60 návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním.

¹⁷⁴ § 129 odst. 2, resp. § 130 odst. 1 občanského soudního řádu.

¹⁷⁵ Srov. ohledání dle výkladu nálezu Ústavního soudu ze dne 1. 9. 2020, sp. zn. IV. ÚS 1247/20: „*V případě dokazování audiovizuálním záznamem je proto s přihlédnutím ke shora zmíněným skutečnostem nutné, aby zaprotokoloval vše významné, co při přehrání videozáznamu, které je třeba považovat za specifický případ ohledání, vnímá svými smysly, a aby umožnil účastníkům řízení na to následně adekvátně procesně reagovat, a tím učinil své vnímání přezkoumatelným pro vyšší soudní instance.*“

vícero paralelních hromadných řízení by hrozilo, že by smysl a účel právní úpravy nebyl naplněn.¹⁷⁶ Současný návrh obsahuje pravidlo přesně opačné: „Uveřejnění pravomocného usnesení o přípustnosti hromadné žaloby **nebrání** tomu, aby ve sporu o práva nebo oprávněné zájmy členů skupiny v rozsahu vymezeném v usnesení o přípustnosti hromadné žaloby probíhalo u soudu jiné hromadné řízení.“¹⁷⁷ Obě z uvedených řešení přitom mají své výhody i nevýhody. První varianta lépe naplňuje účel hromadného řízení, kdy se o jedné věci vede jedno hromadné řízení. Existuje však teoretické riziko, že hromadnou žalobu podá jako první oprávněná osoba, jež bude ovlivněna žalovaným a povede hromadné řízení k neúspěchu ve věci, přičemž zároveň účelově zamezí podání dalších hromadných žalob. Takový scénář by byl zvláště alarmující v případech, kdy by došlo ke kombinaci s nevhodně nastavenou překážkou věci rozhodnuté. U druhé varianty jsou přínosy a rizika *vice versa*.

Návrh zákona o hromadném řízení nebrání zahájení ani individuálního řízení ve sporech o práva nebo oprávněné zájmy členů skupiny v rozsahu vymezeném v usnesení o přípustnosti hromadné žaloby.¹⁷⁸ Nicméně člen skupiny, který takové individuální řízení zahájil, se může k hromadnému řízení přihlásit.¹⁷⁹ V okamžiku, kdy se člen skupiny přihlásí k hromadnému řízení, již své právo nebo oprávněný zájem s podobným skutkovým základem v rozsahu vymezeném v přihlášce v jiném řízení uplatnit nemůže.¹⁸⁰

Překážka věci rozhodnuté (*res iudicata*) týkající se pravomocného rozsudku vydaného v hromadném řízení se pak uplatní pro další hromadná i individuální řízení shodně, a totiž pro všechny zúčastněné členy skupiny¹⁸¹, přičemž se jedná se o speciální úpravu k ustanovení § 159a odst. 2 občanského soudního řádu. V důsledku je tedy dle autorky možné, aby oprávněná osoba podala hromadnou žalobu ve sporech o totožná práva nebo oprávněné zájmy členů skupiny opakovaně, neboť se překážka týká pouze zúčastněných členů skupiny.

¹⁷⁶ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI, Návrh zákona o hromadném řízení, Důvodový zpráva. Praha, 2022. Dostupné z: <https://odok.cz/portal/veklep/material/KORNCMALVTYM/ALBSCMAMERX3> k ustanovením § 32–34 (v průběhu připomínkového řízení byl tento návrh zákona o hromadném řízení změněn, včetně názvu zákona).

¹⁷⁷ § 25 návrhu zákona o občanském hromadném řízení soudním.

¹⁷⁸ § 28 odst. 1 návrhu zákona o občanském hromadném řízení soudním.

¹⁷⁹ § 28 odst. 2 návrhu zákona o občanském hromadném řízení soudním.

¹⁸⁰ § 37 odst. 2 návrhu zákona o občanském hromadném řízení soudním.

¹⁸¹ § 70 odst. 4 návrhu zákona o občanském hromadném řízení soudním.

3 Právní úprava hromadných žalob v Polsku

3.1 Zákon o vymáhání pohledávek ve skupinových řízeních

Autorka diplomové práce si vybrala ke komparaci s navrhovanou českou úpravou hromadných žalob úpravu v Polské republice. Důvodem pro toto rozhodnutí je zejména geopolitická blízkost Česka a Polska, která vychází jak z naší společné komunistické minulosti, tak i ze spolupráce těchto zemí v rámci Visegrádské čtyřky. Dále je tímto důvodem i fakt, že v Polsku mají v určité formě hromadné žaloby upraveny již od roku 2009, zatímco v Česku se jedná v podstatě o nový institut.

V Polské republice hromadné žaloby upravuje ustawa z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (Dz.U. z 2023 r., poz. 1212, t.j.), tedy zákon o vymáhání pohledávek ve skupinovém řízení, který nabyl účinnosti roku 2010 (dále jen „UDRPG“). Na základě zkušeností, zpětné vazby a také požadavků plynoucích z evropských předpisů byl tento zákon již třikrát novelizován, a to Ustawa z dnia 7 kwietnia 2017 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia dochodzenia wierzytelności (DZ.U. 2017 poz. 933) (dále jen „novela č. 1“), Ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (DZ.U. 2019 poz. 1469) (dále jen „novela č. 2“), a naposledy Ustawą z dnia 1 grudnia 2022 r. o zmianie ustawy o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym oraz niektórych innych ustaw (DZ.U. 2022 poz. 2640) (dále jen „novela č. 3“).

3.1.1 Působnost

UDRPG měl původně sloužit jako obecný mechanismus pro nároky vyplývající ze všech druhů odpovědnosti, ale Senát¹⁸² přijal UDRPG s pozměňovacími návrhy, kterými došlo k omezení působnosti UDRPG.¹⁸³ V původním znění se tak UDRPG vztahoval pouze na nároky vyplývající z oblasti ochrany spotřebitele, odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku a nároků z deliktů s výjimkou nároků na ochranu osobního majetku.¹⁸⁴ Novelou č. 1 byla působnost UDRPG upravena a nyní se vztahuje na nároky z odpovědnosti za škodu způsobenou

¹⁸² Horní komora Parlamentu Polské republiky.

¹⁸³ JAGIELSKA, Monika, *Collective redress and consumer enforcement in Poland – why doesn't it work?* In: SIMON, Rita a HANA MÜLLEROVÁ (eds.). *Efficient Collective Redress Mechanisms In: Visegrad 4 Countries: an Achievable Target?* Praha: Institute of State and Law of the Czech Academy of Sciences, 2019, 280 p., (e-book), s. 33.

¹⁸⁴ Tamtéž, s. 33-34.

vadou výrobku, nároky z deliktu, odpovědnost za nesplnění nebo nesprávné plnění smluvní povinnosti nebo bezdůvodné obohacení a ve vztahu k nárokům na ochranu spotřebitele i v dalších případech. Dále lze uplatňovat nároky vzniklé v důsledku újmy na zdraví nebo poškození zdraví včetně nároků nejbližších rodinných příslušníků poškozeného, který zemřel v důsledku újmy na zdraví nebo poškození zdraví. V takovém případě se však ve skupinovém řízení lze domáhat pouze určení odpovědnosti žalovaného v dané věci.¹⁸⁵ Případnou náhradu škody pak musí jednotliví členové skupiny vymáhat individuální cestou. Z tohoto důvodu musí být součástí UDRPG také informace o finančních nárocích, k jejichž uplatňování bude případný rozsudek sloužit (bez nutnosti uvádět výši těchto nároků).¹⁸⁶

3.1.2 Podmínky hromadného řízení

Skupinové řízení UDRPG definuje jako řízení, v kterém nejméně 10 osob uplatňuje nároky jednoho druhu založené na stejném nebo obdobném skutkovém základě. Přičemž nárokem jednoho typu se rozumí procesní nároky vyplývající z jednoho typu právního vztahu, i pokud z takového právního vztahu vyplývají odlišné hmotněprávní nároky.¹⁸⁷

Zajímavým krokem zákonodárce je zakotvení požadavku standardizace peněžitých nároků, tedy sjednocení výše požadované pohledávky v rámci skupiny, resp. podskupiny, která obsahuje min. dva členy skupiny.¹⁸⁸ Tato úprava je kritizována jako neústavní. Vzhledem k tomu, že polské soudy nemohou přiznat náhradu škody nad rámec skutečné škody, může nastat situace, kdy člen skupiny musí snížit svůj požadovaný nárok, čímž je porušeno jeho právo na spravedlivý proces. Zákonodárce i z tohoto důvodu upřesnil podmínku, kdy se v rámci skupiny mohou pro určení nároku vytvořit podskupiny, ale kritika stále přetrvává.¹⁸⁹

3.1.3 Zástupce skupiny

Subjekt, který může ve skupinovém řízení podat žalobu, definuje UDRPG jako zástupce skupiny. Původně byli rozlišováni dva zástupci skupiny, a to člen skupiny nebo okresní (obecní)

¹⁸⁵ Čl. 2 a čl. 2a UDRPG.

¹⁸⁶ Čl. 6 odst. 1a UDRPG.

¹⁸⁷ DEBIAK, Marta, *Postępowanie grupowe – analiza regulacji w wymiarze teoretycznym i praktycznym po czterech latach jej funkcjonowania*, In: ForumPrawcze.eu [online]. Warszawa: Fundacja "Utriusque Iuris", 2014, 2014 (6 (26) s. 21 [cit. 2023-10-12]. Dostupné z: <https://forumPrawcze.eu/pdf/26-2014.pdf>

¹⁸⁸ Čl. 2 odst. 1 a 2 UDRPG.

¹⁸⁹ British Institute of International and Comparative Law. *COLLECTIVE REDRESS POLAND*. s. 8 [cit. 2023-10-12].

ombudsman pro spotřebitele ve věcech ochrany zájmů spotřebitelů. Po novele č. 3 může být zástupcem skupiny také finanční ombudsman, a to v případech stanovených v čl. 4 bodu 2a UDRPG.

Finanční ombudsman byl mezi zástupce skupiny doplněn na základě senátního návrhu, který měl za cíl realizovat doporučení senátního výboru pro záležitosti společnosti GetBack S. A.¹⁹⁰ Dle důvodové zprávy senátního návrhu by se zájmy osob poškozených činnostmi GetBack měly považovat nikoli za jejich individuální zájmy, ale za veřejný zájem. Cílem zákonodárce by tak dle důvodové zprávy měla být ochrana obecného blaha v podobě řádného fungování finančního trhu, stability, bezpečnosti a transparentnosti finančního trhu, důvěry ve finanční trh a ochrany zájmů účastníků finančního trhu. Rozšířením pravomocí finančního ombudsmana mimo jiné o možnost podávat žaloby ve skupinovém řízení by mělo dojít k naplnění tohoto cíle.¹⁹¹

Zástupce skupiny vede jednání svým jménem, a to za všechny členy skupiny. Pokud není advokátem či právním poradcem¹⁹², musí jim být alespoň zastoupen, což platí i v případech, kdy je zástupcem skupiny ombudsman pro spotřebitele. Naopak je tomu však u finančního ombudsmana, kterému UDRPG tuto povinnost neukládá.¹⁹³

3.1.4 Zúčastnění členové skupiny

Jak vyplývá z výše uvedeného, zástupce skupiny je jako žalobce účastníkem řízení v procesním smyslu. Jelikož se členové skupiny řízení fakticky neúčastní, nahlíží se na ně jako na

¹⁹⁰ Společnost GetBack S. A. (nově Capitea SA) je polská společnost, která se zabývá vymáháním pohledávek. V rámci finanční expanze společnosti GetBack S. A. došlo k velkému nárůstu dluhového portfolia společnosti, což vyvolalo obavy o její finanční stabilitu. Těmto obavám nepomohlo ani neudržitelné zadlužování společnosti GetBack S. A. Na základě těchto obav došlo k prošetření společnosti a vyšlo najevo, že GetBack S. A. používala klamavé a potencionálně nezákonné prostředky k utajení svých finančních problémů před investory a veřejností.

Zjištěné problémy nakonec vedly k bankrotu společnosti GetBack S. A. Odhaduje se, že o své investice přišlo 9 000 drobných investorů. Celková ztráta byla vypočítána na cca 2,5 miliardy PLN. Aféra GetBack odhalila problémy v polském finančním systému a poukázala na problematiku nedostatečného dohledu a laxních předpisů ve finanční sféře v Polsku. – viz ZYLM, Wojciech. *Understanding the Getback Scandal: A Deep Dive into One of Poland's Biggest Financial Fiascos*. In: bnn.network [online]. [cit. 2023-10-13]. Dostupné z: <https://bnn.network/breaking-news/crime/understanding-the-getback-scandal-a-deep-dive-into-one-of-polands-biggest-financial-fiascos/>

¹⁹¹ SENAT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ, *Wnosiek o podjęcie postępowania w sprawie inicjatywy ustawodawczej dotyczącej projektu ustawy o zmianie ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym oraz ustawy o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym*. Warszawa, 20. 6. 2022 r. Druk nr 774, s. 3. Dostupné z: <https://www.senat.gov.pl/download/gfx/senat/pl/senatdruki/12336/druk/774.pdf?r12336>

¹⁹² Hlavní rozdíl mezi advokátem a právním poradcem je právo právního poradce poskytovat právní služby na základě pracovněprávního vztahu. – viz KPR KANCELARIA RESTRUKTURYZACYJNA. *Radca prawny a adwokat – jaka jest różnica?* In: kpr-restrukturyzacja.pl [online]. [cit. 2023-10-14]. Dostupné z: <https://kpr-restrukturyzacja.pl/radca-prawny-a-adwokat-jaka-jest-roznica/>

¹⁹³ Čl. 4 odst. 5 UDRPG.

účastníky řízení v materiálním smyslu. Přesto jim UDRPG přiznává určitá procesní práva, a to právo být vyslechnut jako účastník řízení či požádat o doložku vykonatelnosti a zahájit výkon rozhodnutí ve věci nepeněžitého plnění v situaci uvedené v čl. 23 odst. 2 UDRPG. K některým úkonům pak musí zástupce skupiny získat souhlas více než poloviny členů skupiny. Jedná se o právo vzít žalobu zpět, vzdát se nároku či jej omezit a uzavřít dohodu o narovnání.¹⁹⁴

Členové skupiny také musejí udělit souhlas s osobou zástupce skupiny, který se přikládá k žalobě.¹⁹⁵ Na návrh nadpoloviční většiny členů skupiny může soud rozhodnout o změně zástupce skupiny, přičemž soud o změně zástupce skupiny může rozhodnout právě jen na základě takové žádosti. Pokud soud o změně zástupce skupiny rozhodne kladně, nemá to za následek zánik plné moci udělené v řízení. V případech, kdy si zástupce skupiny udělí plnou moc k zastupování skupiny v řízení, může nastat situace, kdy zůstane zmocněncem skupiny i potom, co ztratí postavení zástupce skupiny. To neplatí, pokud nebyl zastoupen advokátem či právníkem vzhledem k tomu, že sám je advokátem či právníkem. V takovém případě totiž nebyla plná moc udělena a není potřeba ji ani ukončovat.¹⁹⁶

3.1.5 Financování

UDRPG blíže neupravuje otázku financování skupinového řízení. Vzhledem k tomu, že dle UDRPG je zástupce skupiny jediným žalobcem, nese tak veškeré náklady řízení sám. V případě neúspěchu ve věci bude zástupce skupiny zpravidla nést i náklady protistrany, jelikož stejně jako v České republice se uplatní pravidlo, že náklady řízení jdou za tím, kdo spor prohrál. V praxi tak dochází k uzavírání dohod mezi zástupcem skupiny a členy skupiny, na základě kterých se členové skupiny na nákladech řízení poměrně podílejí.¹⁹⁷ Součástí takové dohody může být zejména ujednání ohledně nákladů právního zastoupení. UDRPG umožňuje stanovit odměnu advokáta, resp. právního poradce i jako podílovou odměnu, která může dosahovat

¹⁹⁴ LASKOWSKA-HULISZ, Agnieszka. *Postępowanie Grupowe Jako przykład Pozakodeksowego sądowego postępowania Cywilnego*. In: Gdańskie Studia Prawnicze, no. 5(57)/2022, s. 240.

¹⁹⁵ Souhlas tak musí být dán před podáním žaloby, případně musí být přiložen k přihlášce ke vstupu do skupiny, pokud zúčastněný člen skupiny přistupuje do skupiny až po zahájení řízení.

¹⁹⁶ LASKOWSKA-HULISZ, Agnieszka. *Postępowanie Grupowe Jako przykład Pozakodeksowego sądowego postępowania Cywilnego*, s. 237-238.

¹⁹⁷ TRZASKA, Agnieszka. *Poland*. In: SWALLOW, Richard (ed.). *The Class Actions Law Review* [online]. The Law Reviews. London: Law Business Research Ltd, 2019. Third Edition, Chapter 16, str. 165, [cit. 2023-10-8]. Dostupné z: <https://www.kkg.pl/wp-content/uploads/2019/06/The-Class-Actions-Law-ReviewA.-Trzaska-Poland.pdf>

nejvýše do 20 % vysouzené částky.¹⁹⁸ Vzhledem k tomu, že náklady právního zastoupení soud vypočítává dle nastaveného tarifu, bude případný rozdíl od podílové odměny muset doplatit zástupce skupiny, respektive členové skupiny dle dohody.¹⁹⁹

3.1.6 Procesní postup ve skupinovém řízení

V rámci skupinového řízení lze rozlišovat čtyři fáze, a to i) certifikaci, ii) rozhodnutí o složení skupiny, iii) projednání věci a iv) výkon rozhodnutí.

První fáze řízení, certifikace, začíná podáním skupinové žaloby²⁰⁰ u místně příslušného krajského soudu, přičemž případ je projednáván v senátu složeném ze tří soudců.²⁰¹ Po přijetí žaloby soud o žalobě informuje žalovaného a na neveřejném zasedání zkoumá, zda byly naplněny všechny zákonem stanovené podmínky k zahájení skupinového řízení. Následně soud žalobu buď zamítne, či vydá rozhodnutí o projednání věci ve skupinovém řízení. Proti tomuto rozhodnutí je přípustné podat odvolání.²⁰²

Druhou fází je rozhodnutí o složení skupiny, která počíná běžet po nabytí právní moci rozhodnutí o projednání věci ve skupinovém řízení. Skupinové řízení v Polsku je v tuto chvíli založeno na principu opt-in. Jak bylo vysvětleno v předchozích kapitolách, v rámci principu opt-in se musejí členové skupiny do řízení aktivně připojit. Zároveň se účinky rozhodnutí vydaného v daném řízení vztahují pouze na členy skupiny.

¹⁹⁸ Čl. 5 UDRPG.

¹⁹⁹ NEZKUSILOVÁ, Darina. *Kolektivní právní ochrana ve vybraných členských státech EU*. Praha: Kancelář Poslanecké sněmovny, 2019, 27 s. Srovnávací studie, č. 5.378. s. 25

²⁰⁰ Článek 6 UDRPG

Žaloba musí splňovat podmínky stanovené v zákoně ze dne 17. listopadu 1964, občanského soudního řádu (Sbírka zákonů z roku 2021, položka 1805, ve znění pozdějších předpisů), a musí obsahovat:

- 1) návrh na projednání věci ve skupinovém řízení;
- 2) uvedení okolností uvedených v čl. 1 rozsahu úpravy zákona, odst. 1, a v případě peněžitých nároků také sjednocení výše nároků členů skupiny nebo podskupiny;
- 3) v případě peněžitých pohledávek určení výše pohledávky každého člena skupiny nebo podskupiny;
- 4) prohlášení žalobce, že jedná jako zástupce skupiny.

1a. Požadavek na žalobu ve věcech určení odpovědnosti žalovaného podle čl. 2 Přípustnost a zásady skupinového řízení odst. 3 musí obsahovat rovněž uvedení peněžitých nároků, které mají být požadovaným rozsudkem o určení odpovědnosti uplatněny, aniž by bylo nutné uvádět výši těchto nároků.

2. K žalobě se připojí prohlášení členů skupiny o přistoupení ke skupině a souhlasu s osobou zástupce skupiny, jakož i dohoda zástupce skupiny se zástupcem, v níž se uvede způsob odměňování zástupce.

3. Je-li žalobcem finanční ombudsman, je třeba k žalobě připojit prohlášení členů skupiny, kteří se k ní připojili.

²⁰¹ Čl. 3 UDRPG.

²⁰² British Institute of International and Comparative Law. *COLLECTIVE REDRESS POLAND*. s. 9 [cit. 2023-10-12].

Lhůta k přihlášení do skupiny počíná běžet po certifikaci skupinového řízení, tzn. po rozhodnutí soudu o zahájení skupinového řízení. Délku lhůty stanoví soud v oznámení²⁰³ o zahájení skupinového řízení v rozmezí 1–3 měsíců.²⁰⁴ Osoby, které proti žalovanému vedou individuální řízení, se ke skupinovému řízení mohou připojit nejpozději do dne ukončení daného individuálního řízení v první instanci. V případě přistoupení ke skupině soud vydá rozhodnutí o zastavení individuálního řízení.²⁰⁵

Po uplynutí lhůty k přihlášení do skupiny soud stanoví lhůtu k uplatnění námitek proti členství ve skupině ze strany žalovaného, po jejímž uplynutí vydá soud usnesení o složení skupiny, vůči kterému je možnost podat odvolání. Do novely č. 1 mělo odvolání za následek přerušování řízení, dokud nebylo o odvolání rozhodnuto. Tento postup byl často kritizován, jelikož vedl k prodlužování řízení.²⁰⁶ Zákonodárce se proto rozhodl pro úpravu, kdy podáním odvolání již nedochází k přerušování řízení, ale soud rovnou nařizuje jednání ve věci či ve věci jinak pokračuje.²⁰⁷ Vydáním usnesení o skupině zaniká právo člena skupiny ze skupiny vystoupit či možnost do skupiny přistoupit.²⁰⁸

Třetí fáze je již samostatné projednání případu, které je ukončeno vydáním rozsudku. Soud musí v rozsudku, případně v seznamu, který k rozsudku připojí, identifikovat všechny členy skupiny či podskupiny, a pokud se rozsudkem přiznává peněžité plnění, musí soud také u každého člena skupiny či podskupiny uvést částku, která mu má být přiznána. Jak již bylo zmíněno výše, rozsudek má účinky pouze vůči osobám, které jsou členy skupiny. Osoby, které nejsou členy skupiny, se však na rozsudek v obdobných případech mohou odvolávat a soud by jej měl při svém rozhodování brát v potaz.²⁰⁹

Na základě pravomocného rozsudku může dojít k poslední fázi skupinového řízení, a to k výkonu rozhodnutí. V případech, kdy bylo rozsudkem přiznáno peněžité plnění, je exekučním titulem výpis z rozsudku nebo rozsudek s výpisem ze seznamu členů skupiny nebo podskupiny.

²⁰³ Oznámení dále obsahuje bližší informace o soudu, kde se řízení projednává, označení účastníků řízení, předmětu věci, pravidla odměňování právního zástupce, informace o závaznosti rozsudku pro členy skupiny – viz čl. 11 UDRPG.

²⁰⁴ Čl. 11 UDRPG.

²⁰⁵ Čl. 13 odst. 2 UDRPG.

²⁰⁶ TRZASKA, Agnieszka. *Poland*, s. 165.

²⁰⁷ Čl. 17 UDRPG.

²⁰⁸ Čl. 17 odst. 3 UDRPG.

²⁰⁹ LASKOWSKA-HULISZ, Agnieszka. *Postępowanie Grupowe Jako przykład Pozakodeksowego sądowego postępowania Cywilnego*. s. 251.

Na základě tohoto exekučního titulu tak může exekuční řízení zahájit každý člen skupiny samostatně.²¹⁰

V případech, kdy bylo rozsudkem přiznáno nepeněžitě plnění, je vymáhání rozsudku v prvních šesti měsících od nabytí právní moci rozsudku umožněno pouze zástupci skupiny. Jestliže však zástupce skupiny do šesti měsíců nezahájí exekuční řízení, může být zahájeno na žádost jakéhokoliv člena skupiny.²¹¹

Při srovnání výše popsaného řízení s úpravou dle Směrnice o zástupných žalobách lze zjistit, že nynější úprava není vyhovující. Z tohoto důvodu je v Sejmu²¹² projednávána novela, jejímž cílem je do UDRPG směrnici transponovat. Této novele se autorka bude věnovat v další kapitole, a to společně s komparací s navrhovaným českým zákonem o hromadném občanském řízení soudním.

3.2 Srovnání úpravy hromadných žalob v polském a českém právním řádu

Jak bylo zmíněno v předchozí kapitole, současný polský zákon o skupinovém řízení nevyhovuje požadavkům vyplývajícím ze Směrnice o zástupných žalobách. Implementace Směrnice o zástupných žalobách bude provedena novelizací UDRPG, která je však stále v přípravné fázi. Na stránkách Legislativního centra vlády byla po připomínkovém řízení dne 17. srpna 2023 zveřejněna v pořadí již třetí verze návrhu novely UDRPG.²¹³

3.2.1 Působnost UDRPG

Novela UDRPG rozšiřuje věcnou působnost zákona, která se nově bude vztahovat i na nároky k ukončení praktik, které porušují obecné zájmy spotřebitelů, jakož i na peněžitě plnění související s tímto jednáním. S tím souvisí i zavedení nového typu hromadného řízení. V rámci hromadných žalob na zdržení se protiprávního jednání tak budou moci oprávněné subjekty zahájit spotřebitelské skupinové řízení.²¹⁴

²¹⁰ Čl. 22 UDRPG.

²¹¹ Čl. 23 UDRPG.

²¹² Dolní komora Parlamentu Polské republiky.

²¹³ PREZES URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW. Projekt z dnia 17 sierpnia 2023 r. *U S T A W A z dnia o zmianie ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym oraz niektórych innych ustaw*. Dostupný zde: <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12367554/12939678/12939679/dokument637995.pdf> (dále jen „novela UDRPG“).

²¹⁴ Čl. 1 bod 1 novely UDRPG.

Pro tento nový typ hromadného řízení jsou pak stanoveny některé odlišnosti oproti původnímu hromadnému řízení popsanému v předchozí kapitole této práce, které lze klasifikovat jako skupinové řízení s přihlašovacím režimem. Na tento typ řízení pak novela UDRPG v podstatě nedopadá a bude probíhat stejným způsobem.²¹⁵

3.2.2 Aktivní věcná legitimace

První odlišností tak je změna aktivní věcné legitimace. Zahájit spotřebitelské skupinové řízení budou moci oprávněné subjekty zapsané na seznamu oprávněných subjektů²¹⁶. Podmínky pro zápis do seznamu oprávněných subjektů jsou v podstatě obdobné jako v české úpravě²¹⁷. Oprávněným subjektem se tak může stát právnická osoba s neziskovým charakterem, jejímž účelem je ochrana zájmu spotřebitelů, neziskovou činnost vykonává minimálně 12 měsíců před podáním žádosti o zápis na seznam oprávněných subjektů a která je nezávislá a nepodléhá vlivu třetích stran. Do seznamu pak bude zapsán i finanční ombudsman.²¹⁸

Při podání návrhu na zahájení spotřebitelského skupinové řízení bude soud zkoumat aktivní věcnou legitimaci oprávněných subjektů, respektive bude zkoumat, zda daná oprávněná osoba může podat žalobu ohledně konkrétního protiprávního jednání a zda splňuje podmínky ohledně financování třetími osobami.²¹⁹

Oproti zástupci skupiny také zúčastnění členové skupiny nemohou požádat o změnu oprávněného subjektu.²²⁰ Mohou však vzít zpět svou přihlášku k řízení, a to nejpozději do ukončení řízení ve druhém stupni. Ve skupinovém řízení mohou vzít přihlášku zpět nejpozději do vydání usnesení o složení skupiny.²²¹

²¹⁵ Typy hromadného řízení dle novely UDRPG tak budou ve zbytku práce rozlišeny na obecné skupinové řízení, tedy řízení ve věcech nároků souvisejících s odpovědností za škodu způsobenou nebezpečnými výrobky, smluvní odpovědností, bezdůvodným obohacením, ochranou spotřebitele odpovědností za škodu způsobenou deliktem, nároky vzniklé v důsledku ublížení na zdraví nebo usmrcení včetně nároků, na které mají nárok nejbližší rodinní příslušníci poškozeného, který zemřel v důsledku ublížení na zdraví, a spotřebitelské skupinové řízení na ochranu spotřebitele, tedy řízení k ukončení praktik, které porušují obecné zájmy spotřebitelů, a souvisejících peněžitých nároků.

²¹⁶ Čl. 1 bod 4 novely UDRPG.

²¹⁷ Viz článek 46a a článek 46b Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2023 r., poz. 1689, t.j.), (dále jen „UKOIK“) – ve znění čl. 3 bod 5 novely UDRPG.

²¹⁸ Ten bude moci zahajovat řízení ve věcech dle článku 46b odst. 1 UKOIK ve znění čl. 3 bod 5 novely UDRPG.

²¹⁹ Čl. 1 bod 11 a bod 12 novely UDRPG.

²²⁰ Čl. 1 bod 18 novely UDRPG.

²²¹ Čl. 1 bod 17 a 19 novely UDRPG.

3.2.3 Přípustnost žaloby

Další změnou jsou pak změny v přípustnosti žaloby. K zahájení spotřebitelského skupinového řízení, v jehož rámci není rozhodováno o peněžitých nárocích dotčených osob, není vyžadováno splnění podmínky početnosti skupiny. Pokud se však v řízení bude rozhodovat o peněžitých nárocích, zůstává podmínka početnosti skupiny o minimální velikosti 10 členů skupiny zachována. Dále nemusí docházet ani k standardizaci peněžitých nároků v rámci celé skupiny, respektive jednotlivých podtříd.²²²

V případě podmínky zachování jednotnosti nároků pak u spotřebitelského skupinového řízení postačí, aby byly uplatňovány na stejném právním základě, přičemž skutkový základ může být odlišný.²²³

K návrhu na zahájení spotřebitelského skupinového řízení pak bude oprávněný subjekt muset přiložit výzvu k zastavení protiprávního jednání, kterou před podáním žaloby odeslal žalovanému a v níž mu stanovil lhůtu k zastavení a nápravě protiprávního jednání v minimální délce 14 dnů.²²⁴

3.2.4 Financování

Další změněnou oblastí je financování řízení, kdy dostávají oprávněné subjekty dvě možnosti financování.²²⁵ Za prvé mohou využít financování třetí stranou, přičemž takové financování podléhá přezkumu soudem, a to v jakékoli fázi řízení. Soud zkoumá, zda je financování transparentní, zda nedochází k ovlivnění oprávněného subjektu danou třetí stranou či nedochází ke střetu zájmů. Pokud soud zjistí pochybení, může řízení zastavit. Zúčastnění členové skupiny se pak mohou přihlásit do jiného skupinového řízení či vymáhat své nároky prostřednictvím individuálního civilního řízení.²²⁶

Druhou možností financování řízení je stanovení povinnosti dotčených osob zaplatit poplatek při přihlášení do řízení. Poplatek může dosahovat maximální výše 5 % z požadovaného

²²² PREZES URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW. *Uzasadnie projektu o zmianie ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym oraz niektórych innych ustaw*. Dostupný zde: <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12367554/12939656/12939657/dokument634184.doc> (dále jen „důvodová zpráva k novele UDRPG“) - Čl. 1 bod 1 písm. b a bod 3 důvodové zprávy k novele UDRPG.

²²³ Důvodová zpráva k novele UDRPG k Čl. 1 bod 1 písm. b).

²²⁴ Důvodová zpráva k novele UDRPG k čl. 1 bod 5.

²²⁵ Vzhledem k tomu, že finanční ombudsman je zákonem zřízený orgán, předpokládá se, že má odpovídající rozpočet na vedení hromadných řízení. Tyto možnosti financování se na něj tak neuplatní. – Důvodové zpráva k novele UDRPG k čl. 1 bod 6.

²²⁶ Důvodová zpráva k novele UDRPG k čl. 1 bod 6 a čl. 1 bod 12.

nároku dané dotčené osoby, respektive nejvýše 2 000 PLN u peněžitých plnění a 1 000 PLN u nepeněžitých plnění.²²⁷

3.2.5 Zpřístupnění důkazů

V rámci novely UDRPG dochází také k zakotvení povinnosti zpřístupnění důkazů, dle které může soud na návrh oprávněného subjektu uložit žalovanému, třetí straně či orgánu na ochranu spotřebitele povinnost zpřístupnit důkazy potřebné k rozhodnutí o sporu. Žádost o zpřístupnění důkazů vůči třetí straně či orgánu na ochranu spotřebitele může podat i žalovaný, pokud se zaváže, že takto získané informace nezneužije a že budou využity jen pro účely daného řízení.²²⁸

Za účelem jednoduššího vymáhání této povinnosti představuje pravomocné rozhodnutí o zpřístupnění důkazu exekuční titul. Dále zákon stanovuje sankce za nezpřístupnění důkazů, ničení důkazů či zabránění jejich zpřístupnění, a to povinnost nahradit zcela či zčásti náklady řízení bez ohledu na výsledek řízení či pokutu až do výše 50 000 PLN.²²⁹

Pokud budou porovnávány pouze spotřebitelské skupinové řízení dle novely UDRPG a hromadné řízení dle navrhované české úpravy navrhovaná česká úprava hromadného řízení, lze mezi nimi shledat mnoho podobností, což je logické, jelikož obě úpravy vycházejí a snaží se řídit požadavky vyplývající ze Směrnice o zástupných žalobách. Polská úprava však zná i skupinové řízení, které je od české navrhované úpravy dosti odlišné. Za účelem přehlednosti vypracovala autorka práce níže uvedenou tabulku, v jejímž rámci dochází ke komparaci jednotlivých aspektů hromadného řízení obou právních řádů.

Tabulka 1²³⁰: Srovnání polské a české úpravy hromadného řízení

	UDRPG ve znění navrhované novely	Navrhovaný český zákon o občanském hromadném řízení soudním
Působnost	a) Nároky související s <ul style="list-style-type: none">• odpovědností za škodu způsobenou nebezpečnými	Spory vyplývající z právních poměrů mezi fyzickými osobami, které vystupují mimo

²²⁷ Důvodová zpráva k novele UDRPG k čl. 1 bod 6.

²²⁸ Důvodová zpráva k novele UDRPG k čl. 1 bod 16.

²²⁹ Důvodová zpráva k novele UDRPG k čl. 1 bod 16.

²³⁰ Vzhledem k rozdílné úpravě jednotlivých aspektů skupinového a spotřebitelského skupinového řízení v novele UDRPG je tabulka rozdělena na sekci a), která popisuje skupinové řízení, a sekci b), která popisuje spotřebitelského skupinového řízení.

	<p>výrobky,</p> <ul style="list-style-type: none"> • smluvní odpovědností, • bezdůvodným obohacením, • ochranou spotřebitele, • odpovědností za škodu způsobenou deliktem, • nároky vzniklé v důsledku ublížení na zdraví nebo usmrcení včetně nároků, na které mají nárok nejbližší rodinní příslušníci poškozeného, který zemřel v důsledku ublížení na zdraví. 	<p>rámec svého podnikání nebo povolání, a fyzickou nebo právnickou osobou, která sama nebo prostřednictvím jiného vystupuje v rámci své obchodní činnosti, podnikání nebo samostatného výkonu svého povolání.</p>
	<p>b) Na zdržení se praktik porušujících obecné zájmy spotřebitelů a nároků souvisejících s těmito praktikami.</p>	
Typ režimu	<p>a) Přihlašovací režim.</p> <p>b) Přihlašovací režim.</p>	<p>Přihlašovací režim.</p>
Žalobce	<p>a) Zástupce skupiny – člen skupiny, místní (okresní) ombudsman pro ochranu spotřebitelů, finanční ombudsman.</p> <p>b) Oprávněný subjekt, finanční ombudsman.</p>	<p>Oprávněný subjekt.</p>
Minimální počet členů skupiny	<p>a) 10 členů skupiny.</p> <p>b) V případech žalob na zdržení se jednání a sjednání nápravy není minimální počet členů skupiny stanoven. Pokud se však v řízení bude jednat i o peněžité nároky, je potřeba 10 členů skupiny.</p>	<p>20 členů skupiny.</p>
Zpětvzetí přihlášky	<p>a) Do vydání usnesení o složení skupiny.</p> <p>b) Do ukončení řízení ve druhém stupni.</p> <p>V případě uzavření smíru může zúčastněný člen skupiny vzít svoji přihlášku zpět, pokud s podmínkami smíru nesouhlasí.</p>	<p>Do uplynutí lhůty k přihlášení do skupiny.</p> <p>V případě smíru může zúčastněný člen vzít svoji přihlášku zpět, pokud podal proti návrhu smíru námítku, které nebylo vyhověno.</p>
Odměna žalobce	<p>Není upraveno.</p>	<p>Oprávněný subjekt může získat až 5 % z přisouzené částky dle uvážení soudu.</p>

Financování sporu	a) Není upraveno.	Oprávněné subjekty mohou využít financování od třetí strany, pokud splní zákonem stanovené podmínky.
	b) Oprávněné subjekty mohou využít financování od třetí osoby, pokud splní zákonem stanovené podmínky. Zároveň lze stanovit poplatek za vstup do skupiny, který nepřevyšuje 5 % z peněžitého nároku člena skupiny a zároveň nesmí být vyšší než 2 000 PLN u peněžitých nároků, respektive 1 000 PLN u nepeněžitých nároků.	
Náklady řízení	a) Zástupce skupiny nemůže žádat o osvobození od soudního poplatku a nákladů řízení.	Oprávněný subjekt je osvobozen od soudního poplatku.
	b) Oprávněný subjekt je osvobozený od soudního poplatku a nákladů řízení.	
Smír	K uzavření smíru je zapotřebí souhlasu nadpoloviční většiny všech zúčastněných členů skupiny.	Účastníci hromadného řízení mohou uzavřít smír, jehož podmínky přezkoumává soud. Zúčastnění členové skupiny mohou proti návrhu smíru podávat námitky.

4 Úvahy de lege ferenda

Na základě v předchozích kapitolách zaznamenaných poznatků autorka prezentuje návrhy, které by podle jejího názoru mohly být předmětem změn současného návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním.

4.1 Oblast působnosti

Hromadné řízení je dle návrhu možné vést de facto ve sporech mezi podnikateli a spotřebiteli. Autorka se domnívá, že principy, na nichž je hromadné řízení založeno, by bylo vhodné a účelné uplatnit také v jiných případech, kdy jsou práva a oprávněné zájmy většího počtu osob ohroženy jednáním jiné konkrétní osoby. Výhody hromadného řízení by se tak mohly uplatnit například v pracovněprávních sporech či v případech diskriminačního zacházení. Uvažovat však lze i o úpravě sporů osob, kde ani jedna z nich nevystupuje v pozici slabší strany, například několik sousedů zažaluje jiného souseda, který jim na jejich pozemcích způsobil škodu apod.

4.2 Roztříštěnost úpravy

Autorka kritizuje současnou podobu implementace Směrnice o zástupných žalobách, jejíž těžiště se promítá hned do několika právních předpisů – zvláště zákona o hromadném občanském řízení soudním, občanského soudního řádu a zákona o ochraně spotřebitele. S ohledem na skutečnost, že se jedná o problematiku dotýkající se práv a oprávněných zájmů spotřebitelů, měl by při implementaci být brán zřetel také na srozumitelnost, přehlednost a jednoduchost úpravy. Ačkoliv si je autorka vědoma například odlišností institutů opatření ke zjednání nápravy a opatření na zdržení se jednání ve smyslu Směrnice o zástupných žalobách, upřednostnila by, aby základní požadavky Směrnice byly implementovány v jednom právním předpisu.

4.3 Opt-out

Z kapitoly, která se mimo jiné zabývala obecně přihlašovacím a odhlašovacím řízením, je možné učinit jednoznačný závěr, že režim hromadných žalob založený na principu opt-out z pohledu zájmů, jímž má hromadné řízení sloužit, převažuje nad přihlašovacím řízením. Autorka se domnívá, že proto, aby hromadné žaloby skutečně přinesly mimo jiné účinný a účelný mechanismus ochrany kolektivních zájmů spotřebitelů a zároveň jejich úprava dostatečně

umožňovala překonávat překážky, s nimiž se spotřebitelé potýkají v rámci individuálních žalob, je zapotřebí odhlašovací režim implementovat alespoň v omezené míře. Kompromisním řešením by tak mohlo být představení odhlašovacího řízení alespoň pro spory, jež by se jinak v přihlašovacím režimu nevyplatilo vést – spory o drobné částky či spory týkající se jen malé skupiny spotřebitelů při hranici minimální velikosti skupiny.²³¹ Dále se u přihlašovacího řízení nabízí změna v požadavku minimálního počtu členů skupiny. Požadavek 20 členů je v porovnání s úpravou dalších evropských zemí a při porovnání velikosti populace daných zemí příliš přísný. Předkladatel navíc nepředkládá argumentaci, která by danou číslovku podrobněji vysvětlovala. Vhodným řešením by z pohledu autorky bylo ponechat zkoumání účelnosti řízení v diskreci soudu bez ohledu na velikost skupiny.

4.4 Financování

Zajištění odpovídajících možností financování je z pohledu naplnění účelu hromadných řízení zcela zásadní. Kde nezisková spotřebitelská organizace nemá finanční prostředky k vedení často velmi nákladného řízení, tam pozbývají ostatní, byť sebestoprovídnější parametry hromadného řízení smyslu. Uvedené je možné lakonicky shrnout známým rčením *nullo actore, nullus iudex*. Navrhovaná úprava řeší z pohledu oprávněné osoby finanční stránku hromadného řízení možnou odměnou, osvobozením od soudního poplatku a zároveň s jistými omezeními umožňuje financování nezúčastněnou třetí osobou.

Stanovení odměny je problematické hned z několika důvodů. Odměna především snižuje plnění přiznané spotřebitelům. Je však třeba přihlédnout ke skutečnosti, že zúčastnění členové skupiny v rámci hromadného řízení nenesou na rozdíl od oprávněné osoby prakticky žádná rizika, a proto je na místě, aby tuto skutečnost oprávněné osobě solidárně kompenzovali za předpokladu, že odměna nebude dosahovat nepřiměřené výše. Odměnu tak návrh zákona limituje jednak moderační pravomocí soudu v mezích přiměřenosti, zejména vzhledem k očekávané

²³¹ Shodné lze dovodit z formulace modelových pravidel civilního procesu UNIDROIT, Rule 215. Types of Collective Proceeding “(1) Collective proceedings shall operate on an opt-in basis unless the court makes an order under Rule 215(2). (2) The court may order that the proceedings will include all group members who have not opted-out of the proceedings under Rule 215(3) where it concludes that: (a) the group members’ claims cannot be made in individual actions because of their small size; and (b) a significant number of group members would not opt-in to the collective proceeding. (3) Where the court makes an order under Rule 215(2) it must set a deadline for group members to notify the court that they wish to opt-out. In exceptional circumstances the court may permit group members to opt-out after the deadline has expired.”

složitosti a délce hromadného řízení, a zároveň maximální hranicí 5 % z přisouzeného plnění.²³² Právě limitace výše odměny na hranici 5 % však dle autorky rovněž vzbuzuje rozpaky. Při absenci jakékoliv další finanční podpory oprávněných osob například z veřejných rozpočtů je oprávněná osoba nucena hromadné řízení financovat s přispěním třetí osoby. Financování žaloby z vlastních zdrojů bude z povahy věci pro neziskovou spotřebitelskou organizaci zpravidla nemožné. Je tak paradoxem, že způsob financování, s nímž jsou obecně spojena největší rizika z hlediska ohrožení nezávislosti oprávněné osoby a z pohledu oprávněné osoby zároveň největší omezení (související s doložením přehledu financování, s vyvracením pochyb ohledně možného zneužití institutu apod.), je zároveň v praxi jediným možným, pokud se oprávněná osoba skutečně rozhodne hromadnou žalobu podat. Dále dle názoru autorky nemá oprávněná osoba možnost disponovat (například s ohledem na možnou nabídku sponzorovi) s potenciálně přisouzeným plněním nad rámec jí přiznané odměny. Opačný výklad by vedl ke schizofrennímu závěru, že odměna oprávněné osoby nad limit 5 % představuje nepřiměřený zisk či nepřipustně zkracuje plnění určené poškozeným spotřebitelům²³³, ale například dohoda o odměně přiznané sponzorovi výměnou za průběžné financování hromadného řízení ve výši 25 % už nikoliv. Autorka si současně uvědomuje, že důvodová zpráva výslovně připouští dohodu oprávněné osoby a jejího advokáta ohledně podílové odměny (tzv. *success fee*) s tím, že tato by neměla překročit 25 % z vysouzené částky.²³⁴ Takové nastavení je však dle autorky nekonceptní a v praxi nabídne možnost pro obcházení nastaveného limitu odměny prostřednictvím skryté dohody mezi oprávněnou osobou a advokátem, případně by mohlo umožňovat zastřenou formu financování hromadné žaloby advokátem.

S ohledem na výše uvedené je otázkou, zda oprávněná osoba vůbec najde sponzora, který by byl ochoten krýt náklady hromadné žaloby výměnou za to, že mu oprávněná osoba nabídne přenechání odměny v případě úspěchu ve věci. Lze se totiž domnívat, že částka odpovídající 5 % z přisouzeného plnění bude pro potenciálního sponzora v porovnání s vynaloženými náklady zajímavá jen v případech, kdy se hromadné žaloby zúčastní velké množství spotřebitelů, případně půjde o vyšší částku plnění připadající na jednoho spotřebitele. To by však znamenalo, že hromadné žaloby, v nichž půjde o drobné částky nebo které se budou týkat jen menšího počtu

²³² § 65 návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním - ELI/UNIDROIT Model European Rules of Civil Procedure, [online] [cit. 2023-11-20], dostupné z: <https://www.unidroit.org/wp-content/uploads/2021/06/English-integral.pdf>.

²³³ Srov. odůvodnění v důvodové zprávě návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním k ustanovení § 65.

²³⁴ Důvodová zpráva k návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním v bodě 5.2 ix).

spotřebitelů při minimální hranici přípustnosti, nebudou prakticky realizovatelné. V takovém případě by však hromadná žaloba jen stěží naplňovala požadavky účinného a účelného způsobu ochrany kolektivních zájmů spotřebitelů ve smyslu bodu 9 preambule Směrnice o zástupných žalobách.

4.5 Možné způsoby financování

Vhodné řešení udržitelného financování hromadných žalob autorka spatřuje například ve zřízení zvláštního fondu známého například z quebecké či izraelské úpravy²³⁵, které navrhují také některé spotřebitelské organizace.²³⁶ Takový fond by bylo nutné na počátku financovat z veřejných rozpočtů a posléze by mohl být průběžně doplňován povinným příspěvkem, který by odpovídal podílu z prisouzeného plnění v úspěšném hromadném řízení. Alternativně či doplňkově je možné uvažovat o průběžném financování z pokut vybraných dozorovými orgány na spotřebitelském trhu.²³⁷ Při takto nastaveném financování by dle názoru autorky nemusely oprávněné osoby čelit rizikům ohrožujícím jejich další fungování v případě neúspěšné hromadné žaloby a zároveň by nebyly tlačeny do vždy rizikového a pochybnosti vyvolávajícího financování třetí osobou. Za vhodné by však autorka považovala i přímé financování z veřejných rozpočtů například pomocí grantů podporujících činnost oprávněných osob či přiznáním diskreční pravomoci soudu v tom ohledu, že neúspěšná strana sporu nemá povinnost hradit náklady straně úspěšné, popřípadě pravomoc poměr hrazených nákladů modifikovat.²³⁸

²³⁵ BEUC: *Money makes the world go round: Costs and financing of collective redress actions* [online]. BEUC, 31. 8. 2022 [cit. 2023-11-25], Dostupné z: <https://www.beuc.eu/tools/money-makes-world-go-round-costs-and-financing-collective-redress>, s. 2.

²³⁶ dTest, o. p. s., *Hromadné žaloby: užitečný nástroj, nebo prázdná skořápka?* In: dtest.cz [online]. 12. 1. 2023 [cit. 2023-11-25]. Dostupný z: <https://www.dtest.cz/clanek-9955/hromadne-zaloby-uzitecny-nastroj-nebo-prazdna-skorapka>

²³⁷ Podobný systém financování nabízí například australský Victorian Consumer Law Fund (VCLF), viz „*The Victorian Consumer Law Fund (VCLF) is a trust fund established under Section 134 of the Australian Consumer Law and Fair Trading Act 2012 (Vic) and administered by Consumer Affairs Victoria. The VCLF receives its funds through penalties for breaching the Act*“- Victorian Consumer Law Fund. Consumer.vic.gov.au [online]. [cit. 2023-11-25]. Dostupné z: <https://www.consumer.vic.gov.au/about-us/funds-we-administer/victorian-consumer-law-fund> Obdobně viz doporučení 8: „*The financing of the public fund through the allocation of fines perceived by independent regulatory authorities appears to be an interesting option, considering that the amount provided to the fund is not directly coming from the general budget but will be allocated to serve an objective of public interest.*“ viz NOYB, BEUC: *Funding of collective redress Financing options in the EU and beyond*, NOYB, BEUC [online] September 2022 [cit. 2023-11-25] dostupné z: https://www.beuc.eu/sites/default/files/publications/BEUC-X-2022-116_Funding_of_collective_redress.pdf, s. 4.

²³⁸ Obdobně modelová pravidla civilního procesu UNIDROIT, Rule 239. “*Decision on Costs (1) A court rendering a final judgment or terminating the proceedings in any other way shall determine which party is required to*

reimburse the other party or parties' costs of the proceedings, unless the parties have agreed otherwise. Any recovery of costs shall be limited to those that are reasonable and proportionate. (2) If the parties enter into a settlement, each party shall bear its own costs unless they have agreed otherwise". - ELI/UNIDROIT Model European Rules of Civil Procedure, [online] [cit. 2023-11-25]. Dostupné z: <https://www.unidroit.org/wp-content/uploads/2021/06/English-integral.pdf>

Závěr

Proces zrodu české úpravy hromadného řízení, jeho trvání a radikální změny v předložených návrzích jsou dokladem toho, že i nedokonalý návrh zákona, jehož přijetí lze ke dni sepsání této práce důvodně očekávat, je nutné považovat alespoň za částečný úspěch. Nutno ale dodat, že bez unijního vlivu by bylo přijetí obdobného předpisu patrně stále v nedohlednu, a to zejména z důvodů často iracionálních obav, které jsou v souvislosti s hromadným řízením nezřídka vznášeny i z řad odborné veřejnosti.

Jak se ukazuje ze zkoumání zaznamenaného v první kapitole, z hlediska kompatibility hromadného řízení se základními zásadami civilního procesu a konkrétně z naplnění práva na spravedlivý proces je přitom většina obav neopodstatněná. Přestože je pravda, že některé prvky práva na spravedlivý proces se mohou dostat do vzájemné kolize, při pečlivém nastavení mechanismů, které jednotlivá omezení korigují, nedochází k porušení ústavního pořádku.

Při analýze a hodnocení návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním se autorka snažila vyhnout přílišně formalistickému či teoretizujícímu pojetí, pro něž se často vytrácí pravá podstata problému. Namísto toho usiluje o náhled tématu optikou praktického uplatnění akcentující postavení oprávněných osob. Tam, kde podání hromadné žaloby představuje pro oprávněné osoby neúměrná rizika, jsou totiž veškeré další proměnné hromadného řízení lhostejné, neboť nedojde k jejich naplnění.

Lze konstatovat, že návrh zákona o hromadném občanském řízení soudním se po formální stránce drží své předlohy – Směrnicí o zástupných žalobách a nevybočuje z mantinelů jí stanovených. Zároveň si však neklade ambice tento vytyčený prostor plně využít. V důsledku tak předložený návrh zákona o hromadném občanském řízení soudním bezezbytku naplňuje předkladatelem deklarovaný cíl „minimalistické transpozice“. Jakkoliv projednávaný návrh zákona o hromadném občanském řízení soudním splňuje implementační povinnost, autorka naopak pochybuje o naplnění původně zamýšlených cílů úpravy a o její praktické použitelnosti. Vytknout lze již samotný způsob, jakým je Směrnice o zástupných žalobách implementována. Pro vtělení těžiště úpravy hned do třech různých právních předpisů nejenže neexistuje rozumný důvod, ale také svědčí o neschopnosti či nechotě předkladatele pokusit se na danou problematiku nahlédnout pohledem spotřebitele – právního laika, jehož se úprava zásadně dotýká.

Autorka rovněž kritizuje nesystematický náhled na financování hromadného řízení. Z debat o podobě hromadného řízení i z návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním samotného prostupují obavy ze zneužití institutu hromadných žalob. Skutečnost, že oprávněným

subjektům v podstatě nezbyvá než si zajistit financování prostřednictvím třetí osoby, tedy nejrizikovějšího způsobu financování z pohledu možného zneužití, je proto poněkud kuriozní. Za nedostatek návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním je nutné považovat také zcela chybějící možnost odhlašovacího řízení, bez níž se zejména v bagatelní sporech nepodaří odstranit projevy tzv. *racionální apatie* ani zcela naplnit účel hromadného řízení.

S praktickými dopady se předkladatel zjevně nevypořádal ani při konstrukci povinnosti informovat o hromadné žalobě, která je stanovena žalobci. Tato povinnost může pro oprávněnou osobu v pozici žalobce představovat z důvodů vysokých nákladů způsob, jak tyto subjekty od vedení hromadných řízení účinně odradit. Ani pozdější nárok na úhradu těchto nákladů při úspěšném řízení však neřeší omezenou likviditu, která oprávněné osoby z povahy věci jako neziskové subjekty tíží.

Ocenit lze naopak skutečnost, že se předkladatel návrhu nepouští do kreativních experimentů a odolává pokušení vztáhnout úpravu pouze na případy porušení práv a oprávněných zájmů plynoucích z přílohy I. Směrnice o zástupných žalobách a namísto toho dopadá na vztahy mezi podnikateli a spotřebiteli obecně. Toto řešení nicméně bylo zvoleno spíše z praktického hlediska a pro svojí implementační jednoduchost, jak ostatně plyne i z důvodové zprávy.

V porovnání s navrhovanou polskou úpravou se zase ukazuje, že polská úprava počítá s více typy hromadného řízení, respektive rozděluje, jaké subjekty mají v určitých případech aktivní věcnou legitimaci, kterou má zároveň více subjektů než lze nalézt v české úpravě, přičemž se neomezuje na nároky z oblasti ochrany spotřebitele jako navrhovaná česká úprava. Dále předpokládá větší aktivitu na straně zúčastněných členů skupiny, kdy některé procesní úkony žalobce jsou podmíněny souhlasem nadpoloviční většiny zúčastněných členů skupiny. Oproti české úpravě UDRPG sice neupravuje odměnu zástupce skupiny, ale novela UDRPG by měla umožnit požadovat od členů skupiny poplatek při přihlášení do skupiny, pokud je žalobcem oprávněná osoba. Společně pak mají obě úpravy například využití přihlašovacího režimu, obdobnou strukturu řízení či úpravu ohledně možnosti financování oprávněných osob.

Závěrem lze konstatovat, že návrh zákona o hromadném občanském řízení soudním formálně splňuje implementační povinnost Směrnice o zástupných žalobách, i když tak učiní s pravděpodobně více než ročním zpožděním. Bohužel si však neklade ambice, které by pouhé splnění minimálních požadavků Směrnice o zástupných žalobách jakkoliv přesahovaly. Z toho důvodu lze pochybovat, že by hromadná žaloba představovala zlomový a skutečně účinný a účelný nástroj, jež by zlepšil postavení spotřebitelů při vymáhání jejich práv a oprávněných zájmů.

Seznam zkratek

Doporučení Komise	Doporučení Komise ze dne 11. 6. 2013 o společných zásadách pro prostředky kolektivní právní ochrany týkající se zdržení se jednání a náhrady škody v členských státech v souvislosti s porušením práv přiznaných právem Unie 2013/396/EU.
důvodová zpráva k novele UDRPG	PREZES URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW. <i>Uzasadnie projektu o zmianie ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym oraz niektórych innych ustaw.</i> Dostupné z: https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12367554/12939656/12939657/dokument634184.doc
důvodová zpráva k návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním	VLÁDA. <i>Vládní návrh zákona o hromadném občanském řízení soudním.</i> Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2023, Důvodová zpráva. Sněmovní tisk 523/0, 9. volební období. Dostupné také z: https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=9&CT=523&CT1=0
Listina	Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.
Mezinárodní pakt	Vyhláška č. 120/1976 Sb., ministra zahraničních věcí o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech.
návrh zákona o hromadném občanském řízení soudním	VLÁDA. <i>Vládní návrh zákona o hromadném občanském řízení soudním.</i> Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2023, Sněmovní tisk 523/0, 9. volební období. Dostupné také z: https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=9&CT=523&CT1=0
novela č. 1	Ustawa z dnia 7 kwietnia 2017 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia dochodzenia wierzytelności (DZ.U. 2017 poz. 933)
novela č. 2	Ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (DZ.U. 2019 poz. 1469)
novela č. 3	Ustawą z dnia 1 grudnia 2022 r. o zmianie ustawy o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym oraz niektórych innych ustaw (DZ.U. 2022 poz. 2640)
novela UDRPG	PREZES URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW. Projekt z dnia 17 sierpnia 2023 r. <i>U S T A W A z dnia o zmianie ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym oraz niektórych innych ustaw.</i> Dostupný zde: https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12367554/12939678/12939679/d

[okument637995.pdf](#)

OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád.
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník.
Směrnice o zástupných žalobách	Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1828 ze dne 25. listopadu 2020 o zástupných žalobách na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů a o zrušení směrnice 2009/22/ES.
UDRPG	Ustawa z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (Dz.U. z 2023 r., poz. 1212, t.j.).
UKIOK	Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2023 r., poz. 1689, t.j.).
Úmluva	Sdělení č. 26/2021 Sb. m. s., Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Protokolu č. 15, kterým se mění Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, otevřeného k podpisu ve Štrasburku dne 24. června 2013.
Ústava	Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.
zákon o nabídkách převzetí	Zákon č. 104/2008 Sb., o nabídkách převzetí a o změně některých dalších zákonů.
zákon o ochraně spotřebitele	Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele.
zákon o veřejné dražbě	Zákon č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách.
ZOK	Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech.

Seznam použitých zdrojů

1 Seznam použité literatury

BALARIN, Jan. *Kolektivní ochrana práv v civilním soudním řízení*. Praha: Centrum právní komparatistiky, Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 2011, s. 124. ISBN 978-80-87488-03-4.

BALARIN, Jan a Luboš TICHÝ. *Kolektivní ochrana procesních práv v ČR: sen či skutečnost? (návrh právní úpravy a jeho odůvodnění)*. Bulletin advokacie. 2013, č. 3, s. 17-25. ISSN 1210-6340.

DRÁPAL, Ljubomír. § 83 [Litispence]. In: DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I, II*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2500. ISBN 978-80-7400-107-9.

HAMULÁKOVÁ, Klára. *Možnosti zapojení dotčených osob do skupinového soudního řízení*. Acta Iuridica Olomucensia, 2017, Vol. 12, No. 2, s. 9-21. ISSN 1801-0288.

HAMULÁKOVÁ, Klára; KŘIVÁČKOVÁ, Jana a ŠÍNOVÁ, Renáta. *Civilní proces: casebook*. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 488. ISBN 978-80-7598-248-3.

HAVEL, Bohumil a Vlastimil PIHERA. *Zákon o nabídkách převzetí: komentář*. Beckovy texty zákonů s komentářem. Praha: C. H. Beck, 2009., s. 258. ISBN 9788074000515.

HEJČ, David. Čl. 4 [Podmínky pro ukládání povinností a pro omezení základních práv a svobod]. In: HUSSEINI, Faisal, BARTOŇ, Michal, KOKEŠ, Marian, KOPA, Martin a kol. *Listina základních práv a svobod*. 1. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2021, ISBN: 978-80-7400-812-2.

HURDÍK, Jan a LAVICKÝ, Petr. *Zásady svobody*. In: HURDÍK, Jan a LAVICKÝ, Petr. *Systém zásad soukromého práva*. Brno: Masarykova univerzita, 2010., s. 198. ISBN 978-80-210-5063-1.

JAGIELSKA, Monika, *Collective redress and consumer enforcement in Poland – why doesn't it work?* In SIMON, Rita a Hana MÜLLEROVÁ (eds.). *Efficient Collective Redress Mechanisms in Visegrad 4 Countries: an Achievable Target?* Praha: Institute of State and Law of the Czech Academy of Sciences, 2019, p.280. ISBN 978-80-87439-39-5.

LASKOWSKA-HULISZ, Agnieszka. *Postępowanie Grupowe Jako przykład Pozakodeksowego sądowego postępowania Cywilnego*. In Gdańskie Studia Prawnicze, no. 5(57)/2022. s. 225–255. ISSN 1734-5669.

LÍZNEROVÁ, Jana. § 24 [Zmaření a neplatnost dražby]. In: RAKOVSKÝ, Adam, LÍZNEROVÁ, Jana, HAŠČÁK, Josef. *Zákon o veřejných dražbách*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 600. ISBN: 978-80-7400-712-5.

MACKOVÁ, Alena. *Žaloba jako prostředek ochrany individuálního práva v kontinentálním právním systému*. In: *Hromadné žaloby: sborník z odborného právního symposia*. Praha: Stálá konference českého práva, 2017, s. 62. ISBN 978-80-906813-1-6.

MACKOVÁ, Alena, *Hromadná žaloba – cesta k efektivnímu uplatňování práv nebo morální hazard?*, s. 77- 88, In: IVANČO, Marek. Mechanizmus uplatňovania kolektívnych nárokov v podmienkach SR: zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie, Bratislava, 14. december 2017. 1. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 2018, s. 132. ISBN 978-80-7502-328-5.

MICKLITZ, H.-W.: *Ochrana kolektivních zájmů v civilním proces*. In: Tichý, L. (ed.): *Procesní ochrana kolektivních zájmů*, Karolinum, Praha 2008 [AUC Iuridica 2005 (4)], s. 65-82. ISBN 978-80-246-1702-2.

NEZKUSILOVÁ, Darina. *Kolektivní právní ochrana ve vybraných členských státech EU*. Praha: Kancelář Poslanecké sněmovny, 2019, 27 s. Srovnávací studie, č. 5.378. s. 27. ISSN 2533-4131.

PETROV KŘIVÁČKOVÁ, Jana a HAMULÁKOVÁ, Klára. *Reprezentativní žaloba v českém civilním procesu*. Acta Iuridica Olomucensia, 2016, Vol. 11. No. 1., s. 51-60. ISSN 1801-0288.

SMOLÍK, Petr. *Meze užití skupinové žaloby v českém civilním procesu – současnost a vyhlídka*. In TICHÝ, Luboš (ed.). *Procesní ochrana kolektivních zájmů*. Karolinum, Praha 2008. (AUC Iuridica 2005 (4)), s. 105-122. ISBN 978-80-246-1702-2.

SVOBODA, Karel. § 83 [Překážka věci zahájené]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. *Občanský soudní řád*. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022. ISBN: 978-80-7400-828-3.

ŠUK, Petr. § 382 [Hlasování valné hromady]. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip, KUHN, Petr, ŠUK, Petr. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 753-755. ISBN: 978-80-7400-799-6.

TICHÝ, Luboš. *Procesní ochrana kolektivních zájmů – přehled řešení*. In: TICHÝ, Luboš (ed.). *Procesní ochrana kolektivních zájmů*. Karolinum, Praha 2008. (AUC Iuridica 2005 (4)), s. 45-64. ISBN 978-80-246-1702-2.

WINTEROVÁ, Alena. *Procesní důsledky skupinové žaloby v českém právu*. In: WINTEROVÁ, Alena, DVOŘÁK, Jan (eds.), *Pocta Jiřímu Švestkovi k 75. narozeninám*, Praha 2005, s. 347-356. ISBN: 80-7357-057-2.

WINTEROVÁ, Alena. *Hromadné žaloby (procesualistický pohled)*. Bulletin advokacie, 2008, č. 10, s. 21-27. ISSN 1210-6348.

WINTEROVÁ, Alena, *Pojem základních principů*. In WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2018., str. 62-63. ISBN 978-80-7502-298-1.

WINTEROVÁ, Alena a SMOLÍK, Petr. *Hromadné žaloby*. In: PAUKNEROVÁ, Monika a Michal TOMÁŠEK. *Nové jevy v právu na počátku 21. století*. Praha: Karolinum, 2009, s. 353-374. ISBN 978-80-246-1687-2.

ZIMA, Petr. *Hromadné žaloby*. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: C. H. Beck, 1993-, 2018(5), s. 153–160. ISSN 1210-6410.

ZIMA, Petr. *Skupinové žaloby a české právo*. Právní fórum, 2007, roč. 2007, č. 3, s. 94-97.

ZOULÍK, František. *Problematika hromadných žalob se zřetelem k českému právu*. In TICHÝ, Luboš (ed.). *Procesní ochrana kolektivních zájmů*. Karolinum, Praha 2008. (AUC Iuridica 2005 (4)), s. 11-19. ISBN 978-80-246-1702-2.

2 Seznam použitých internetových zdrojů

BEUC: Money makes the world go round: Costs and financing of collective redress actions [online]. BEUC, 31. 8. 2022, s. 3 [cit. 2023-11-25], dostupné z: <https://www.beuc.eu/tools/money-makes-world-go-round-costs-and-financing-collective-redress>

British Institute of International and Comparative Law . *COLLECTIVE REDRESS POLAND*. [Online]. British Institute of International and Comparative Law s. 23. [cit. 2023-11-16], Dostupné z: https://www.collectiveredress.org/documents/23_poland_report.pdf.

DEBIAK, Marta, *Postępowanie grupowe – analiza regulacji w wymiarze teoretycznym i praktycznym po czterech latach jej funkcjonowania*. In ForumPrawcze.eu [online]. Warszawa: Fundacja "Utriusque Iuris", 2014, 2014 (6 (26)), s. 19-39 [cit. 2023-10-12]. Dostupné z: <https://forumprawnicze.eu/attachments/article/12/Debiak.pdf>

dTest, o.p.s., *Hromadné žaloby: užitečný nástroj, nebo prázdná skořápka?* In: dtest.cz [online]. 12. 1. 2023 [cit. 2023-11-25]. Dostupné z: <https://www.dtest.cz/clanek-9955/hromadne-zaloby-uzitecny-nastroj-nebo-prazdna-skorapka>

EVROPSKÁ KOMISE, COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT PUBLIC CONSULTATION: *Towards a Coherent European Approach to Collective Redress SEC (2011)173* [Online]. Brusel, 2011, 13 s. [cit. 2023-11-13] Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/itre/dv/250/250520/25052_011_SEC_2011_173_EN.pdf

ELI/UNIDROIT *Model European Rules of Civil Procedure*, [online] s. 536 [cit. 2023-11-25]. Dostupné z: <https://www.unidroit.org/wp-content/uploads/2021/06/English-integral.pdf>

FALLA, Elodie. *Powers of the judge in collective redress proceedings*. Research Paper submitted to BEUC, the European Consumer Organisation, 2012, s. 341, [cit. 2023-11-15]. Dostupné z: <https://www.beuc.eu/sites/default/files/publications/2012-00227-01-e.pdf>

HOSPODÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY, *Připomínky k návrhu zákona o hromadném řízení*. 2023. Dostupné z: <https://odok.cz/portal/veklep/material/pripominky/KORNCMALVTYM/>

HURTER, Estelle. *Opting in or opting out in class action proceedings: from principles to pragmatism?* [Online]. De Jure. 2017, vol.50, n.1 s. 60-79 [cit. 2023-11-15] ISSN

22257160. Dostupné z: http://www.scielo.org.za/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S2225-71602017000100005&lng=en&nrm=iso

KPR KANCELARIA RESTRUKTURYZACYJNA. *Radca prawny a adwokat – jaka jest różnica?* In: kpr-restrukturyzacja.pl [online]. [cit. 2023-10-14]. Dostupné z: <https://kpr-restrukturyzacja.pl/radca-prawny-a-adwokat-jaka-jest-roznica/>

National transposition. Online. Eur-lex.europa.eu. [cit. 2023-11-24]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/NIM/?uri=CELEX:32020L1828>

NOYB, BEUC *Funding of collective redress Financing options in the EU and beyond.* [online] September 2022 [cit. 2023-11-25] dostupné z: https://www.beuc.eu/sites/default/files/publications/BEUC-X-2022-116_Funding_of_collective_redress.pdf,

SVAZ PRŮMYSLU A DOPRAVY ČESKÉ REPUBLIKY, *Připomínky k návrhu zákona o hromadném řízení.* 2023. Dostupné z: <https://odok.cz/portal/veklep/material/pripominky/KORNCMALVTYM/>

TRZASKA, Agnieszka. *Poland.* In SWALLOW, Richard (ed.). *The Class Actions Law Review* [online]. The Law Reviews. London: Law Business Research Ltd, 2019. Third Edition, Chapter 16, s. 155-169, [cit. 2023-10- 8]. Dostupné z: <https://www.kkg.pl/wp-content/uploads/2019/06/The-Class-Actions-Law-ReviewA.-Trzaska-Poland.pdf>.

Victorian Consumer Law Fund. Consumer.vic.gov.au [online]. [cit. 2023-11-25]. Dostupné z: <https://www.consumer.vic.gov.au/about-us/funds-we-administer/victorian-consumer-law-fund>

ZYLM, Wojciech. *Understanding the Getback Scandal: A Deep Dive into One of Poland's Biggest Financial Fiascos.* In: BNN [online]. [cit. 2023-10-13]. Dostupné z: <https://bnn.network/breaking-news/crime/understanding-the-getback-scandal-a-deep-dive-into-one-of-polands-biggest-financial-fiascos/>

3 Seznam použitých právních předpisů

Sdělení č. 26/2021 Sb. m. s., Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Protokolu č. 15, kterým se mění Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, otevřeného k podpisu ve Štrasburku dne 24. června 2013,

Vyhláška č. 120/1976 Sb., ministra zahraničních věcí o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech,

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/27/ES ze dne 19. května 1998, o žalobách na zdržení se jednání v oblasti ochrany zájmů spotřebitelů,

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1828 ze dne 25. listopadu 2020 o zástupných žalobách na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů a o zrušení směrnice 2009/22/ES,

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky,

Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky,

Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád,

Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele,

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech,

Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník,

Zákon č. 104/2008 Sb., o nabídkách převzetí a o změně některých dalších zákonů,

Zákon č. 229/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, ve znění pozdějších předpisů,

Zákon č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách,

Zákon č. 151/2002 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím soudního řádu správního,

Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích,

Ustawa z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (Dz.U. z 2023 r., poz. 1212, t.j.),

Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2023 r., poz. 1689, t.j.),

Ustawa z dnia 7 kwietnia 2017 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia dochodzenia wierzytelności (DZ.U. 2017 poz. 933),

Ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (DZ.U. 2019 poz. 1469),

Ustawą z dnia 1 grudnia 2022 r. o zmianie ustawy o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym oraz niektórych innych ustaw (DZ.U. 2022 poz. 2640).

4 Seznam použité judikatury

Nález Ústavního soudu ze dne 12. 10. 1994, sp. zn. PL. ÚS 4/94,

Nález Ústavního soudu ze dne 11. 3. 2003, sp. zn. Pl. ÚS 19/02,

Nález Ústavního soudu ze dne 19. 3. 2009, sp. zn. IV. ÚS 1106/08,

Nález Ústavního soudu ze dne 1. 9. 2020, sp. zn. IV. ÚS 1247/20

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2005, sp. zn. 21 Cdo 1002/2005,

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 4. 2008, sp. zn. 29 Odo 1019/2006,

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2010, sp. zn. 29 Cdo 3856/2010,

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1361/2009,

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2023, sp. zn. 27 Cdo 2169/2022.

5 Seznam ostatních zdrojů

Doporučení Komise ze dne 11. 6. 2013 o společných zásadách pro prostředky kolektivní právní ochrany týkající se zdržení se jednání a náhrady škody v členských státech v souvislosti s porušením práv přiznaných právem Unie 2013/396/EU

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI, *Návrh zákona o hromadném řízení, Důvodová zpráva.* Praha, 2022. Dostupné z: <https://odok.cz/portal/veklep/material/KORNCMALVTYM/ALBSCMAMERX3>

SENAT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ, *Wnosiek o podjęcie postępowania w sprawie inicjatywy ustawodawczej dotyczącej projektu ustawy o zmianie ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym oraz ustawy o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym.* Warszawa, 20. 6. 2022 r. Druk nr 774, s. 3. Dostupné z: <https://www.senat.gov.pl/download/gfx/senat/pl/senatdruki/12336/druk/774.pdf?r12336>

PREZES URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW. Projekt z dnia 17 sierpnia 2023 r. *U S T A W A z dnia o zmianie ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym oraz niektórych innych ustaw.* Dostupný zde: <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12367554/12939678/12939679/dokument637995.pdf> (dále jen „novela UDRPG“)

PREZES URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW. *Uzasadnie projektu o zmianie ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym oraz niektórych innych ustaw.* Dostupné z: <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12367554/12939656/12939657/dokument634184.doc>

VLÁDA. Vládní návrh zákona o hromadném řízení, Důvodová zpráva, Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2020. Sněmovní tisk 775/0, 8. volební období. Dostupné také z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=9&CT=35&CT1=0> .

VLÁDA. Vládní návrh zákona o hromadném řízení, Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2021. Sněmovní tisk 35/0, 9. volební období. Dostupné také z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=9&CT=35&CT1=0>

VLÁDA. Vládní návrh zákona o hromadném řízení, Důvodová zpráva, Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2021. Sněmovní tisk 35/0, 9. volební období, s. 93. Dostupné také z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=9&CT=35&CT1=0>

VLÁDA. *Vládní návrh zákona o hromadném občanském řízení soudním*. Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2023, Sněmovní tisk 523/0, 9. volební období. Dostupné také z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=9&CT=523&CT1=0>

VLÁDA. *Vládní návrh zákona o hromadném občanském řízení soudním*. Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2023, Důvodová zpráva. Sněmovní tisk 523/0, 9. volební období. Dostupné také z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=9&CT=523&CT1=0>

VLÁDA. *Vládní návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o hromadném občanském řízení soudním*. Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2023. Sněmovní tisk 524/0, 9. volební období. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=9&CT=524&CT1=0>

Seznam příloh

Příloha č. 1 - Tabulka 1: Srovnání polské a české úpravy hromadného řízení

Příloha č. 1

Tabulka²³⁹: Srovnání polské a české úpravy hromadného řízení

	UDRPG ve znění navrhované novely	Navrhovaný český zákon o občanském hromadném řízení soudním
Působnost	<p>a) Nároky související s</p> <ul style="list-style-type: none"> • odpovědností za škodu způsobenou nebezpečnými výrobky, • smluvní odpovědností, • bezdůvodným obohacením, • ochranou spotřebitele, • odpovědností za škodu způsobenou deliktem, • nároky vzniklé v důsledku ublížení na zdraví nebo usmrcení včetně nároků, na které mají nárok nejbližší rodinní příslušníci poškozeného, který zemřel v důsledku ublížení na zdraví. <p>b) Na zdržení se praktik porušujících obecné zájmy spotřebitelů a nároků souvisejících s těmito praktikami.</p>	<p>Spory vyplývající z právních poměrů mezi fyzickými osobami, které vystupují mimo rámec svého podnikání nebo povolání, a fyzickou nebo právnickou osobou, která sama nebo prostřednictvím jiného vystupuje v rámci své obchodní činnosti, podnikání nebo samostatného výkonu svého povolání.</p>
Typ režimu	<p>a) Přihlašovací režim.</p> <p>b) Přihlašovací režim.</p>	Přihlašovací režim.
Žalobce	<p>a) Zástupce skupiny – člen skupiny, místní (okresní) ombudsman pro ochranu spotřebitelů, finanční ombudsman.</p> <p>b) Oprávněný subjekt, finanční ombudsman.</p>	Oprávněný subjekt.
Minimální počet členů skupiny	<p>a) 10 členů skupiny.</p> <p>b) V případech žalob na zdržení se jednání a sjednání nápravy není minimální počet členů</p>	20 členů skupiny.

²³⁹ Vzhledem k rozdílné úpravě jednotlivých aspektů skupinového a spotřebitelského skupinového řízení v novele UDRPG je tabulka rozdělena na sekci a), která popisuje skupinové řízení, a sekci b), která popisuje spotřebitelského skupinového řízení.

	skupiny stanoven. Pokud se však v řízení bude jednat i o peněžité nároky, je potřeba 10 členů skupiny.	
Zpětvzetí přihlášky	c) Do vydání usnesení o složení skupiny.	Do uplynutí lhůty k přihlášení do skupiny. V případě smíru může zúčastněný člen vzít svoji přihlášku zpět, pokud podal proti návrhu smíru námitku, které nebylo vyhověno.
	d) Do ukončení řízení ve druhém stupni. V případě uzavření smíru může zúčastněný člen skupiny vzít svoji přihlášku zpět, pokud s podmínkami smíru nesouhlasí.	
Odměna žalobce	Není upraveno.	Oprávněný subjekt může získat až 5 % z přisouzené částky dle uvážení soudu.
Financování sporu	c) Není upraveno.	Oprávněné subjekty mohou využít financování od třetí strany, pokud splní zákonem stanovené podmínky. Zároveň lze stanovit poplatek za vstup do skupiny, který nepřevyšuje 5 % z peněžitého nároku člena skupiny a zároveň nesmí být vyšší než 2 000 PLN u peněžitých nároků, respektive 1 000 PLN u nepeněžitých nároků.
	d) Oprávněné subjekty mohou využít financování od třetí osoby, pokud splní zákonem stanovené podmínky.	
Náklady řízení	c) Zástupce skupiny nemůže žádat o osvobození od soudního poplatku a nákladů řízení.	Oprávněný subjekt je osvobozen od soudního poplatku.
	d) Oprávněný subjekt je osvobozen od soudního poplatku a nákladů řízení.	
Smír	K uzavření smíru je zapotřebí souhlasu nadpoloviční většiny všech zúčastněných členů skupiny.	Účastníci hromadného řízení mohou uzavřít smír, jehož podmínky přezkoumává soud. Zúčastnění členové skupiny mohou proti návrhu smíru podávat námitky.

Hromadné žaloby

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá úpravou hromadného řízení na území České republiky, kdy se nejdříve zaměřuje na současné podoby hromadného řízení a následně přechází k návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním. Cílem práce je přispět do odborné debaty o utvářející se podobě hromadného řízení převážně praktickým náhledem na nastavení konkrétních parametrů zákona, poukázat na některé nedostatky současného návrhu zákona a nabídnout vlastní řešení.

Z metodologického hlediska byly při tvorbě užity zejména analytický, normativní, komparativní a syntetický přístup. V úvodu práce se však projevuje i přístup deskriptivní. Analýza byla užita především při zkoumání současného návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním a polské právní úpravy. Normativní přístup se nejvíce projevuje v kritickém komentáři k současnému návrhu. Komparativní zkoumání práce nabízí při porovnání navrhované české a současné polské právní úpravy. Syntézou zaznamenaných poznatků je pak nejvíce ovlivněna část věnující se úvahám o budoucí vhodné podobě hromadných žalob.

Z obsahového hlediska práce nejprve nabízí teoretický exkurz, v němž se vypořádává s terminologií a obecnými otázkami hromadného řízení. Následně přechází ke zkoumání současných nástrojů, v nichž lze spatřovat prvky kolektivního řízení. Těžiště práce pak tvoří kritické zkoumání současného návrhu zákona o hromadných občanských řízeních soudních, který podrobuje hned trojímu zkoumání. Diplomová práce návrh konfrontuje nejprve z pohledu Směrnice o zástupných žalobách a z hlediska jeho praktického účelu. Ve zvláštní kapitole je pak návrh porovnán se současnou polskou úpravou, které se diplomová práce věnuje v předcházející a rovněž samostatné kapitole. Výsledkem kritické analýzy a komparace je pak závěrečná část práce, v níž jsou shrnuta doporučení pro budoucí legislativní změny úpravy.

Klíčová slova: Hromadná žaloba, zástupná žaloba, hromadné řízení, reprezentativní řízení, skupinové řízení, civilní proces, kolektivní uplatňování nároků, ochrana spotřebitele, opt-in, opt-out

Class actions

Abstract

This thesis deals with the regulation of collective proceedings in the Czech Republic, first focusing on the current forms of collective proceedings and then moving on to the draft of the Act on Collective Civil Judicial Proceedings. The aim of the thesis is to contribute to the professional debate on the emerging form of collective proceedings with a mostly practical view of setting specific parameters of the law, to point out some shortcomings of the current proposed bill and to offer its own solutions.

From the methodological point of view, the analytical, normative, comparative and synthetic approaches were used. However, a descriptive approach is also evident in the beginning of the thesis. The analysis was mainly used in the examination of the current draft of the Act on Collective Civil Judicial Proceedings and the Polish legislation. The normative approach is most evident in the critical commentary on the current proposed bill. The thesis offers a comparative examination when comparing the proposed Czech and Polish legislation. The synthesis of the recorded findings is then most influenced by the section dealing with considerations on the future appropriate form of class actions.

From the content point of view, the thesis first offers a theoretical excursus in which it deals with terminology and general issues of collective proceedings. It then moves on to an examination of current instruments in which elements of collective proceedings can be seen. The focus of the thesis is then a critical examination of the current draft of the Act on Collective Civil Judicial Proceedings, which is subjected to a threefold examination. The thesis first confronts the proposal from the perspective of the Directive on representative actions and its practical purpose.

In a separate chapter, the proposal is compared with the Polish regulation, which is the subject of the thesis in a previous and separate chapter. As a result of the critical analysis and comparison, the thesis concludes with recommendations for future legislative changes to the regulation.

Key words: Class action, representative action, collective proceeding, representative proceedings, group proceedings, civil procedure, collective redress, consumer protection, opt-in, opt-out